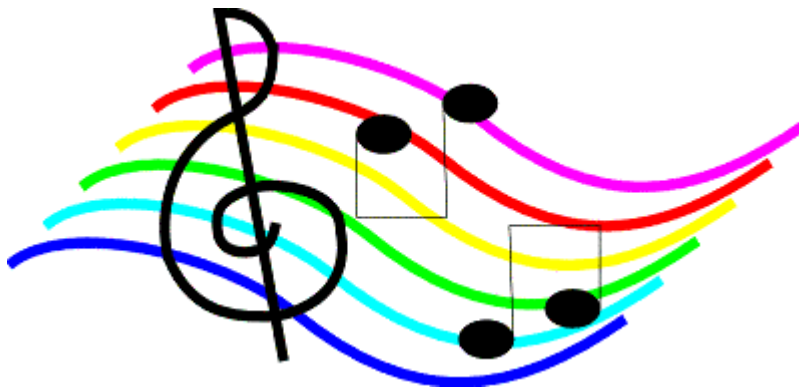

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Έρευνα για τις μουσικές προτιμήσεις σε σχέση με
την προσωπικότητα και τους τύπους δεσμού»**

ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΗ ΜΑΡΙΑ [Α.Μ. 1279]

ΕΠΟΠΤΗΣ: Κ. ΚΑΦΕΤΣΙΟΣ

ΡΕΘΥΜΝΟ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	4
1.1. Συναισθήματα και μουσική.....	5
1.2. Η σημαντικότητα της μουσικής και η σχέση της με την έννοια της «ταυτότητας» στους εφήβους και στους νέους.....	11
1.3. Έρευνες σχετικά με τις μουσικές προτιμήσεις και την προσωπικότητα.....	15
1.4. Heavy metal και rap μουσική.....	20
2. Σκοπός/Υποθέσεις της έρευνας.....	22
3. Μεθοδολογία.....	23
4. Αποτελέσματα.....	27
5. Συζήτηση.....	46
Βιβλιογραφία.....	55
Παράρτημα.....	60

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μουσικές προτιμήσεις είναι ένα σύνθετο φαινόμενο το οποίο δεν έχει διερευνηθεί από τους ψυχολόγους στην Ελλάδα. Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται μια σύντομη αναφορά στο πως η μουσική συνδέεται με τα συναισθήματα, αλλά για το πόσο σημαντική είναι η μουσική και οι μουσικές προτιμήσεις, στους εφήβους και τους νέους. Το πρώτο μέρος τελειώνει με μια ανασκόπηση των ερευνών που εξετάζουν τη σχέση των μουσικών προτιμήσεων με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας. Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζεται η έρευνα που έγινε για τις μουσικές προτιμήσεις. Ο σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι μουσικές προτιμήσεις σε σχέση με την προσωπικότητα και τους τύπους δεσμού. Οι συμμετέχοντες της έρευνας ήταν 72 φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζονται με τα διάφορα είδη μουσικής. Επιπλέον, ο παράγοντας δεκτικότητα στην εμπειρία προβλέπει τις μουσικές προτιμήσεις. Τέλος, οι τύποι δεσμού ασφαλής και εμμονής έχουν σχέση και προβλέπουν τα είδη μουσικής.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μουσική μας συνοδεύει σε πάρα πολλές καταστάσεις της ζωής μας. Κανένας ίσως, δεν θα μπορούσε να φανταστεί μια γιορτή, μια εκδήλωση, ένα κοινωνικό γεγονός ή ένα πάρτι, χωρίς να υπάρχει μουσική. Όμως η μουσική μας συνοδεύει και σε πιο προσωπικές και ίσως πιο μοναχικές μας στιγμές. Μας βοηθάει να χαλαρώσουμε, να διασκεδάσουμε, να αναπολήσουμε και να θυμηθούμε παλιές στιγμές της ζωής μας και ίσως να σκεφτούμε.

Αν και η μουσική έχει τραβήξει το ενδιαφέρον της γνωστικής ψυχολογίας (Krumhansl, 2000, Ilari, 2002, Schellenberg, & Trehub, 2003), των νευροεπιστημών (Schmidt & Trainor 2001, Altenmuller, et al., 2002, Panksepp & Bernatzky, 2002, Mennon, et al., 2002) και της ψυχοθεραπείας (Schmid & Aldridge, 2004), πολύ λίγα πράγματα είναι γνωστά, όσον αφορά το γιατί οι άνθρωποι έχουν ιδιαίτερη προτίμηση σε κάποια είδη μουσικής ή γιατί τους αρέσει περισσότερο να ακούν κάποιο συγκεκριμένο είδος μουσικής, από ότι κάποιο άλλο.

Υπάρχουν πολύ λόγοι, τόσο ψυχολογικοί, όσο και κοινωνικοί που επηρεάζουν τις μουσικές προτιμήσεις των ανθρώπων, με αποτέλεσμα αυτές να αποτελούν ένα αρκετά σύνθετο φαινόμενο. Η προτίμηση έχει να κάνει με την αποτίμηση ενός ερεθίσματος και εκφράζεται λεκτικά με όρους όπως: «μου αρέσει κάτι ή όχι» και «επιθυμώ αυτό περισσότερο, από κάτι άλλο». Όσον αφορά τη μουσική, η προτίμηση μεταφράζεται ως ο λεκτικός ισχυρισμός κάποιου, που εκφράζεται με σιγουριά και σφοδρότητα, αναφορικά με το αν του αρέσει ή όχι ένα είδος μουσικής, ή σε ένα συγκριτικό πλαίσιο αν του αρέσει κάποιο μουσικό είδος περισσότερο από κάποιο άλλο. Επιπρόσθετα, σε ένα μη λεκτικό επίπεδο, οι μουσικές προτιμήσεις, μπορούν να καθοριστούν με σχετική ακρίβεια από την παρατηρούμενη συμπεριφορά των ατόμων. Με άλλα λόγια, από τη συνειδητή επιλογή κάποιου να ακούει ένα μουσικό είδος, αντί κάποιο άλλο, ή ακόμα και από τη διάρκεια και τη συχνότητα της συγκεκριμένης συμπεριφοράς (δηλαδή της ακρόασης του συγκεκριμένου είδους) (Scherer & Zentner, 2001).

Στόχος της παρούσας εργασίας αρχικά, είναι να γίνει μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αναφορικά με το πώς συνδέεται η μουσική με τα συναισθήματα. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά για τις μουσικές προτιμήσεις των εφήβων και πώς αυτές αποκαλύπτονται ως ένα είδος «ταυτότητας». Η βιβλιογραφική ανασκόπηση τελειώνει, με τις έρευνες που έχουν γίνει για τις μουσικές προτιμήσεις και πως αυτές σχετίζονται με την προσωπικότητα. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, παρουσιάζεται η έρευνα που έγινε για τη διερεύνηση των μουσικών προτιμήσεων σε σχέση με την προσωπικότητα και τους τύπους δεσμού.

1.1. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗ

Από την εποχή του Πλάτωνα μέχρι τις μέρες μας, οι φιλόσοφοι και οι κριτικοί τέχνης μιλώντας για την αισθητική και το νόημα της μουσικής, υποστηρίζουν ότι η μουσική έχει την ικανότητα να προκαλεί συναισθηματικές αντιδράσεις στους ακροατές. Παράλληλα, οι ίδιοι οι ακροατές, συστηματικά αναφέρουν ότι η μουσική τους προκαλεί συναισθήματα και συγκινήσεις (Meyer, 1956). Επιπλέον, οι άνθρωποι αναφέρουν ότι ένα βασικό κίνητρο για να ακούσουν μουσική, είναι η συναισθηματική επίδραση που αυτή ασκεί. Μάλιστα, είναι άξιο απορίας, πως οι άνθρωποι μπορούν να έχουν συναισθηματικές αντιδράσεις σε τραγούδια με στίχους μιας ξένης γλώσσας την οποία δεν καταλαβαίνουν (Krumhansl, 2002).

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει και η άποψη που λέει ότι η μουσική από μόνη της δεν προκαλεί/ διεγείρει συναισθηματικές αντιδράσεις. Ότι οι άνθρωποι μπορούν να ακούν ένα μουσικό κομμάτι χωρίς να αισθάνονται κάτι συγκεκριμένο. Για την ακρίβεια, υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι σπάνια βιώνουν συναισθηματικές αντιδράσεις από το άκουσμα μουσικής (Sloboda & Juslin, 2001). Η διάθεση του ακροατή, οι γνωστικές λειτουργίες (μνήμη, σκέψεις, συνειρμοί), η κατάσταση στην οποία βρίσκεται, τα άτομα που μπορεί να

βρίσκονται μαζί του και η προηγούμενη εμπειρία, είναι στοιχεία που όλα μαζί συνθέτουν ένα πλαίσιο. Ένα πλαίσιο το οποίο συμβάλλει καθοριστικά σε αυτό που θεωρούμε συναισθηματική αντίδραση από τη μουσική (Lavy, 2001).

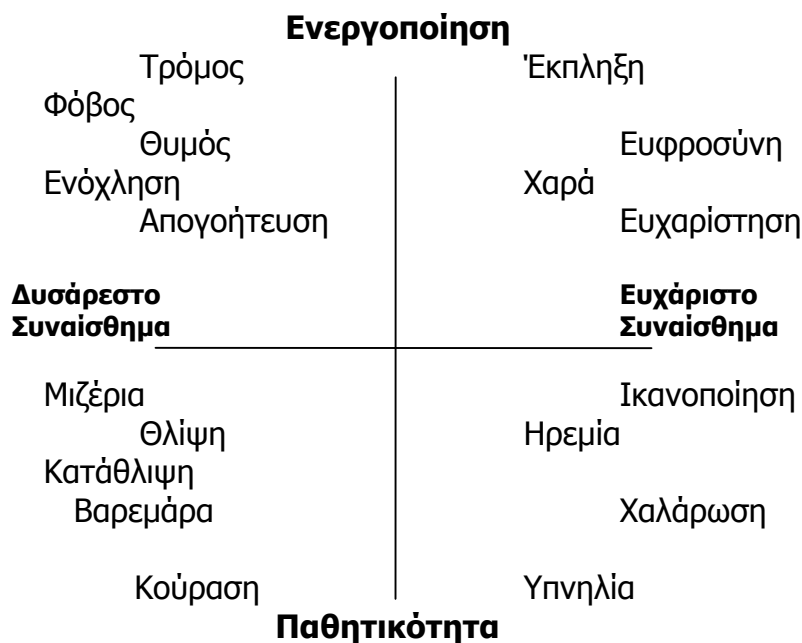
Τα συναισθήματα προδιαθέτουν τα άτομα ώστε να δράσουν σε διάφορες καταστάσεις και να καταφέρουν να επιτύχουν ή να συντηρήσουν μία κατάσταση ευημερίας. Αντίθετα, η μουσική δεν αλλάζει εμφανώς τη σωματική κατάσταση των ατόμων, ούτε εκμαιεύει αναγκαία κάποια δράση. Παρά τις παραπάνω διαφορές, υπάρχουν ψυχολογικά στοιχεία που υποδεικνύουν ότι τα «μουσικά συναισθήματα» είναι τουλάχιστον ως ένα βαθμό παρόμοια με τα άλλα συναισθήματα (Krumhansl, 2002).

Σε μια προσπάθεια να εξακριβώσουν αν τα συναισθήματα που εκφράζονται από τους ακροατές (ως αποτέλεσμα της μουσικής ακρόασης), μπορούν να εξηγηθούν με τη βοήθεια των γενικών θεωριών για τα συναισθήματα, οι North και Hargreaves (1997), χρησιμοποίησαν μια τροποποιημένη έκδοση της «circumplex» θεωρίας του Russell. Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η έρευνα των North και Hargreaves, αξίζει να αναφερθούμε εν συντομία, στη θεωρία του Russell για τα συναισθήματα.

Το «circumplex» μοντέλο του Russell (1980) για τα συναισθήματα, αποτελείται από δύο ανεξάρτητες διαστάσεις. Η μία διάσταση ονομάζεται ενεργοποίηση/παθητικότητα (arousal/ sleepy) και η άλλη ευχάριστο/δυσάρεστο συναίσθημα (pleasant/ unpleasant) [**Σχήμα 1**]. Θεωρείται ότι η πλειοψηφία των συναισθημάτων εμπίπτουν στην περιφέρεια του κύκλου και χαρακτηρίζονται επαρκώς ανάλογα με τη θέση τους, με όρους ενεργοποίησης/παθητικότητας και ευχαρίστησης/δυσαρέσκειας. Μέσα σε αυτήν την κατασκευή, τα συναισθήματα που είναι διαγώνια στον κύκλο όπως για παράδειγμα η χαρά και η λύπη, σχετίζονται αντίστροφα. Το συγκεκριμένο μοντέλο περικλείει δύο σημαντικές πλευρές των συναισθημάτων: ότι διαφέρουν ως προς το βαθμό της ομοιότητάς τους και ότι ορισμένα συναισθήματα (π.χ. η χαρά με τη λύπη) μπορούν να θεωρηθούν ως διπολικά. Ένα επιπλέον στοιχείο που υποδεικνύει τη δύναμη του μοντέλου του Russell, είναι ότι προτείνει έναν απλό αλλά ισχυρό τρόπο

οργάνωσης διαφορετικών συναισθημάτων σε όρους συναισθηματικής αποτίμησης (ευχαρίστηση ή δυσαρέσκεια) και φυσιολογικών αντιδράσεων (υψηλή ή χαμηλή ενεργοποίηση). Τα συναισθήματα τα οποία είναι στην ίδια θέση μέσα στην κυκλική μήτρα, μπορεί να είναι πολύ διαφορετικά. Για παράδειγμα, ο φόβος και ο θυμός είναι δυο συναισθήματα που προκαλούν υψηλή ενεργοποίηση και υψηλή δυσαρέσκεια. Παρ' όλα αυτά διαφέρουν πολύ, όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στον οργανισμό.

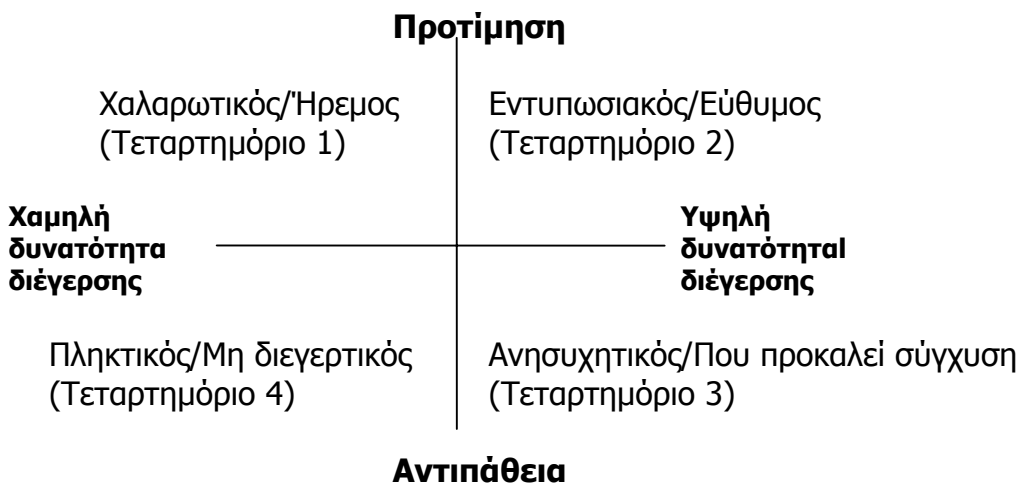
Οι North και Hargreaves (1997) όπως προαναφέρθηκε, εφάρμοσαν μια τροποποιημένη έκδοση του μοντέλου του Russell στην περιοχή της μουσικής. Ο κύριος στόχος της έρευνάς τους ήταν να αποδείξουν ότι τα συναισθήματα που εκφράζονται από τους ακροατές, (ως αποτέλεσμα της ακρόασης μουσικών

Σχήμα 1: Το μοντέλο για τα Συναίσθήματα του Russell [The circumplex model of emotion] (Russell, 1980).

αποσπασμάτων) μπορούν να προβλεφθούν και να εξηγηθούν σε σχέση με την προτίμηση και τη δυνατότητα διέγερσης. Με άλλα λόγια, θέλησαν να διερευνήσουν τις ομοιότητες ανάμεσα στις ευχάριστες και τις διεγερτικές

ιδιότητες των μουσικών αποσπασμάτων, καθώς και τα συναισθήματα που εκφράζονται μέσα από αυτά τα αποσπάσματα. [Αν και το μοντέλο που χρησιμοποίησαν βασιζόταν στην θεωρία του Russell, δεν είχαν σαν στόχο να ελέγξουν αυτή τη συγκεκριμένη θεωρία]. Επιπρόσθετα, ενσωμάτωσαν στο μοντέλο τους στοιχεία και από το μοντέλο του Berlyne (1974) για τις αισθητικές αντιδράσεις. Σύμφωνα με το μοντέλο του Berlyne, υπάρχει μια σχέση αντιστραμμένου – U, ανάμεσα στην προτίμηση για καλλιτεχνικά ερεθίσματα και στη δυνατότητα διέγερσης που αυτά προκαλούν. Η προτίμηση είναι μέγιστη για ερεθίσματα με μέτρια δυνατότητα διέγερσης, ενώ εξασθενίζει όταν η δυνατότητα διέγερσης φτάνει σε ακραία επίπεδα. Ο Berlyne ισχυριζόταν ότι, παράγοντες όπως η πολυπλοκότητα του μουσικού κομματιού και η οικειότητα του ακροατή με τη μουσική, καθορίζουν τη δυνατότητα διέγερσης.

Σχήμα 2: Μετάφραση του προσαρμοσμένου μοντέλου των North & Hargreaves (1997) για τα συναισθήματα που εκφράζονται μέσα από τη μουσική.

Οι αλλαγές που έκαναν North και Hargreaves στο αρχικό μοντέλο του Russell, ήταν δύο (**Σχήμα 2**). Η πρώτη αλλαγή είναι ότι τοποθέτησαν τη διέγερση στον οριζόντιο άξονα, αντί στον κάθετο που ήταν σύμφωνα με τον Russell. Η δεύτερη αλλαγή ήταν οι διαφορετικές ονομασίες που έδωσαν στους

δύο άξονες. Ο άξονας ενεργοποίηση/ παθητικότητα μετονομάστηκε σε υψηλή/ χαμηλή δυνατότητα διέγερσης και ο άξονας ευχάριστο/δυσάρεστο συναίσθημα μετονομάστηκε σε προτίμηση/αντιπάθεια¹. Μάλιστα, ο άξονας της προτίμησης είναι από το μοντέλο του Berlyne. Όπως φαίνεται και στο Σχήμα 2, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν οχτώ συναισθήματα² ως αντιπροσωπευτικοί νοηματικοί συνδυασμοί για την προτίμηση και τη δυνατότητα διέγερσης.

Υπέθεσαν λοιπόν, ότι η προτίμηση και η δυνατότητα διέγερσης θα είναι σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες για τα συναισθήματα που εκφράζονται μέσα (ή αλλιώς δηλώνονται) από την ακρόαση της μουσικής. Για να εξετάσουν αυτές τις σχέσεις, χρησιμοποίησαν 32 μουσικά αποσπάσματα χωρίς στίχους, διάρκειας ενός λεπτού. Το δείγμα αποτελούνταν από 60 προπτυχιακούς φοιτητές, στους οποίους ζητήθηκε να βαθμολογήσουν (με μια 11-βάθμια κλίμακα Likert) την έκταση κατά την οποία κάθε μουσικό απόσπασμα εξέφραζε κάθε ένα από τα οχτώ συναισθήματα που περιγράφονται στο μοντέλο τους. Εξήντα επιπλέον φοιτητές, βαθμολόγησαν (ξανά με μια 11-βάθμια κλίμακα Likert) κάθε μουσικό απόσπασμα για την προτίμηση και τη δυνατότητα διέγερσης. Οι πολλαπλές αναλύσεις παλινδρόμησης, έδειξαν ότι οι εκτιμήσεις για την προτίμηση και τη δυνατότητα διέγερσης ήταν σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες για κάθε ένα από τα οχτώ συναισθήματα. Η ανάλυση παραγόντων, όσον αφορά τις εκτιμήσεις για τα οχτώ συναισθήματα, έδειξε δύο παράγοντες. Τα συναισθήματα/ επίθετα «πληκτικός», «μη-διεγερτικός», «που προκαλεί σύγχυση» και «ανησυχητικός» φόρτωναν αρνητικά στον πρώτο παράγοντα, ενώ τα «εντυπωσιακός», «εύθυμος», «χαλαρωτικός» και «ήρεμος» φόρτωναν θετικά. Οι North και Hargreaves ονόμασαν αυτόν τον παράγοντα «προτίμηση/αντιπάθεια». Ο άλλος παράγοντας μεταφράστηκε ως «χαμηλή/υψηλή δυνατότητα διέγερσης». Το εύρημα τους αυτό υποδηλώνει ότι τα συναισθήματα που εκφράζονται από τα

¹ Οι αγγλικοί όροι για τους δύο άξονες είναι: στον οριζόντιο low/high arousal potential και στον κάθετο like/dislike.

² Οι αγγλικοί όροι των συναισθημάτων είναι: για το 1 τεταρτημόριο relaxing/peaceful, για το 2 τεταρτημόριο exciting/festive, για το 3 τεταρτημόριο unsettling/disconcerting και για το 4 τεταρτημόριο boring/unstimulating (North, & Hargreaves, 1997).

μουσικά αποσπάσματα είναι αλληλοεξαρτώμενα με τις ευχάριστες και διεγερτικές ιδιότητές τους. Το γενικό συμπέρασμα των δύο ερευνητών είναι ότι οι εκτιμήσεις των συμμετεχόντων για τα συναισθήματα που εκφράζονται από τα μουσικά αποσπάσματα, μπορούν προβλεφθούν από το κατά πόσο τους αρέσει και τους διεγείρει το μουσικό κομμάτι.

Αρκετά χρόνια αργότερα, οι Ritossa και Rickard (2004), θέλησαν να ελέγξουν κάποιες όψεις του τροποποιημένου μοντέλου που είχαν προτείνει οι North και Hargreaves. Πιο συγκεκριμένα, ήθελαν να μελετήσουν τη χρησιμότητα των διαστάσεων «ευχαρίστηση» και «προτίμηση», στην πρόβλεψη των συναισθημάτων που εκφράζονται μέσα από το άκουσμα κομματιών κανονικής διάρκειας. Επιπλέον, να διερευνήσουν την επίδραση της οικειότητας των ακροατών με τα μουσικά κομμάτια. Η οικειότητα είχε αναγνωριστεί ως παρεμβαλλόμενη μεταβλητή στην έρευνα των North και Hargreaves. Τέλος, να επιβεβαιώσουν τη συνεισφορά της υποκειμενικής διέγερσης στην πρόβλεψη των συναισθημάτων.

Για να εξετάσουν τις υποθέσεις τους, χρησιμοποίησαν τέσσερα μουσικά κομμάτια κανονικής χρονικής διάρκειας, τα οποία ήταν αντιπροσωπευτικά (όσον αφορά τα συναισθήματα) για κάθε ένα από τα τεταρτημόρια και ταυτόχρονα οικεία στους συμμετέχοντες της έρευνας. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν, ότι για τα συγκεκριμένα μουσικά κομμάτια, η διέγερση, η ευχαρίστηση και η οικειότητα, ήταν οι πιο χρήσιμοι προβλεπτικοί παράγοντες. Τα ευρήματά τους όμως, αμφισβήτησαν τη χρησιμότητα της προτίμησης ως αξιόπιστο προβλεπτικό παράγοντα. Οι Ritossa και Rickard, αναφέρουν ότι αν και οι μεταβλητές προτίμηση και ευχαρίστηση σχετίζονται ισχυρά, δεν είναι συνώνυμες, όσον αφορά το πεδίο της μουσικής. Καταλήγουν δε στο ότι, οι διαστάσεις ευχαρίστηση και διέγερση του circumplex μοντέλου, θα πρέπει να διατηρούνται όταν αυτό εφαρμόζεται στα μουσικά ερεθίσματα καθώς και ότι η μέτρηση της οικειότητας των ακροατών με τα μουσικά κομμάτια, συμβάλλει στην πρόβλεψη των συναισθημάτων που εκφράζονται από το άκουσμα της μουσικής.

Θα πρέπει να πούμε σε αυτό το σημείο, ότι η έκταση και ο σκοπός της παρούσας εργασίας δεν επιτρέπουν την εις βάθος μελέτη των θεμάτων που προαναφέρθηκαν. Θεωρούμε όμως ότι τα συγκεκριμένα θέματα ενδείκνυνται για περισσότερη έρευνα και επεξεργασία.

1.2. Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ» ΣΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ.

Αναμφίβολα, η μουσική είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη ζωή των νέων. Αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών υποδεικνύουν ότι οι νέοι αφιερώνουν ένα μεγάλο ποσοστό ωρών (περίπου 14%) από τη ζωή τους, ακούγοντας μουσική. Μάλιστα, το ποσοστό αυτό είναι περίπου το ίδιο με αυτό που αφιερώνουν στο να βλέπουν τηλεόραση και μικρότερο από το ποσοστό των ωρών που εμπλέκονται σε κάποια συζήτηση (Mehl & Pennebaker, 2003).

Επιπρόσθετα, σε μία άλλη έρευνα βρέθηκε ότι η προτίμηση για τη μουσική ακρόαση ήταν πιο σημαντική, από όλες τις άλλες δραστηριότητες που μπορεί να κάνει κάποιος στον ελεύθερο χρόνο του (π.χ. να διαβάσει ένα βιβλίο, να δει τηλεόραση κ.λ.π.). Ακόμα, οι συμμετέχοντες τις συγκεκριμένης έρευνας δήλωσαν ότι προτιμούν να ακούν μουσική με μεγαλύτερη συχνότητα, από ότι να κάνουν άλλες δραστηριότητες. Μάλιστα, συνδυάζουν το άκουσμα μουσικής με ένα πλήθος δραστηριοτήτων - καταστάσεων (όπως όταν οδηγούν, όταν είναι μόνοι τους στο σπίτι, όταν βρίσκονται με φίλους, όταν αθλούνται κ.λ.π.) (Rentfrow & Gosling, 2003).

Αντίθετα, στην έρευνα της North και των συνεργατών της (2000), ενώ οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ασχολούνται ιδιαίτερα με μουσικές δραστηριότητες (ακούγοντας και παίζοντας μουσική) στον ελεύθερο χρόνο τους, όταν ρωτήθηκαν αν προτιμούν να κάθονται στο σπίτι και να ακούν μουσική ή να βγαίνουν έξω,

προτίμησαν το τελευταίο. Παρ' όλα αυτά, η μουσική ακρόαση της ποπ και της χορευτικής μουσικής, αποτελούσε την πιο αγαπημένη δραστηριότητα των συμμετεχόντων όταν παρέμεναν στο σπίτι.

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, οι μουσικές προτιμήσεις χρησιμοποιούνται από τους νέους και για δύο ακόμα πολύ σημαντικούς λόγους: Πρώτον, για να κατανοήσουν και να προσδιορίσουν τον εαυτό τους και τους άλλους και δεύτερον για να ενταχθούν ή να διαφοροποιηθούν από ομάδες συνομηλίκων. Αποκαλύπτουν δηλαδή ένα είδος «κοινωνικής μουσικής ταυτότητας», με στόχο να δηλώσουν σε ποια κοινωνική ομάδα ανήκουν και από ποιες ομάδες επιθυμούν να διαφοροποιηθούν.

Στην έρευνα των Rentfrow & Gosling, (2003) που προαναφέρθηκε, οι συμμετέχοντες πίστευαν ότι οι μουσικές προτιμήσεις τους (μαζί με τα χόμπι, και τον προσωπικό τους χώρο) αποκαλύπτουν πολλά στοιχεία για την αυτοεικόνα τους. Υποστήριξαν επίσης, ότι οι μουσικές προτιμήσεις αποκαλύπτουν περισσότερες πληροφορίες για την προσωπικότητα των ίδιων και την προσωπικότητα των άλλων, σε σύγκριση με άλλες δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου (π.χ. διάβασμα βιβλίων, αγαπημένα προγράμματα στην τηλεόραση, αγαπημένες ταινίες κ.λ.π.). Αξίζει να σημειωθεί όμως, ότι οι συμμετέχοντες της συγκεκριμένης έρευνας, θεωρούσαν ως πρωταρχική πηγή πληροφοριών για την προσωπικότητα των άλλων τα χόμπι.

Παράλληλα, οι έφηβοι συμμετέχοντες μιας άλλης έρευνας (North et al., 2000) ανέφεραν ότι μέσα στους λόγους για τους οποίους ακούν και παίζουν την αγαπημένη τους μουσική (συγκεκριμένα την ποπ), είναι για να ικανοποιήσουν συναισθηματικές ανάγκες και για να δημιουργήσουν μια εξωτερική εικόνα (image). Όταν ρωτήθηκαν γιατί πιστεύουν ότι οι συνομήλικοί τους ακούνε και παίζουν ποπ μουσική, οι απαντήσεις που έδωσαν ήταν στην πλειοψηφία τους θετικές. Για παράδειγμα δήλωσαν ότι οι άλλοι έφηβοι ακούν και παίζουν ποπ μουσική για να είναι μέσα στην μόδα, για να δημιουργήσουν εικόνα για τον εαυτό τους, για να απαλύνουν την ένταση και το στρες, για να μειώσουν το συναίσθημα της μοναξιάς κ.α. Αντίθετα, οι συμμετέχοντες έδειξαν να πιστεύουν ότι ο

μοναδικός λόγος για τον οποίο οι συνομηλικοί τους ακούν και παίζουν κλασσική μουσική (το μη αρεστό για τους συμμετέχοντες είδος), είναι γιατί θέλουν να ευχαριστήσουν τους γονείς και τους δασκάλους τους. Φαίνεται λοιπόν από τα παραπάνω, ότι οι λόγοι για τους οποίους κάποιος ακούει ένα είδος μουσικής, επηρεάζονται από το αν αυτός που κάνει τις αποδόσεις είναι οπαδός του συγκεκριμένου είδους ή όχι.

Η δήλωση των μουσικών προτιμήσεων λειτουργεί ως «έμβλημα» για τους εφήβους. Μέσω αυτής οι έφηβοι ερμηνεύουν τα χαρακτηριστικά και τις αξίες των συνομηλίκων τους, καθώς επίσης διατηρούν συγκεκριμένες προσδοκίες όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των οπαδών διαφορετικών ειδών μουσικής (North & Hargreaves, 1999). Σε μια πιλοτική έρευνα του Tarrant και των συνεργατών του (2001), ζητήθηκε από εφήβους να κατατάξουν διάφορα είδη μουσικής σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στη μουσική που τους αρέσει και στη μουσική που δεν τους αρέσει. Επίσης τους ζητήθηκε να κατατάξουν τους οπαδούς των δύο κατηγοριών ανάλογα με κάποια χαρακτηριστικά προσωπικότητας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες απέδωσαν αρνητικά χαρακτηριστικά στους οπαδούς της μουσικής που δεν τους άρεσε και θετικά χαρακτηριστικά στους οπαδούς της μουσικής που τους άρεσε. Αργότερα στην κύρια έρευνά τους, ζήτησαν από ένα μεγαλύτερο δείγμα εφήβων, να εκτιμήσουν τις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών του σχολείου τους και τις μουσικές προτιμήσεις συνομηλίκων τους από άλλα σχολεία. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα οι συμμετέχοντες εκτίμησαν ότι τα μέλη του σχολείου τους θα προτιμούν να ακούνε τα αγαπημένα είδη μουσικής των συμμετεχόντων. Αντίθετα, εκτίμησαν ότι οι συνομηλικοί από τα άλλα σχολεία, θα προτιμούν να ακούνε είδη μουσικής τα οποία δεν ήταν αρεστά στους συμμετέχοντες της έρευνας.

Οι Tekman και Hortaçsu (2002), υπέθεσαν ότι οι οπαδοί των διαφόρων μουσικών ειδών θα διαχωρίζονται και θα περιγράφονται με τρόπο που θα αντανάκλα την κοινωνική τους θέση. Επίσης, υπέθεσαν ότι σύμφωνα με τη Θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας, οι συμμετέχοντες οι οποίοι προτιμούν ένα μουσικό είδος θα αποδώσουν περισσότερα θετικά χαρακτηριστικά στους οπαδούς

του συγκεκριμένου μουσικού είδους, συγκριτικά με τους συμμετέχοντες που δεν προτιμούν το συγκεκριμένο είδος. Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αναφορικά με έξι είδη μουσικής: την Arabesk (συγκεκριμένο μουσικό είδος που ακούγεται στην Τουρκία), την κλασική, την ποπ, τη rap, τη rock και την παραδοσιακή τουρκική μουσική. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι ακροατές των διαφορετικών μουσικών ειδών περιγράφονται με τρεις διαστάσεις: οι «αποτυχημένοι», οι «ενεργητικοί» και οι «πνευματικά ελκυστικοί». Πιο συγκεκριμένα βρέθηκε ότι η κλασική και η παραδοσιακή τουρκική μουσική, χαρακτηρίστηκαν ως είδη υψηλής ποιότητας, που χαίρουν ιδιαίτερης εκτίμησης και απευθύνονται σε διανοούμενο ακροατήριο. Επομένως οι ακροατές των συγκεκριμένων μουσικών ειδών θεωρήθηκαν από τους συμμετέχοντες ως ώριμοι, πνευματικά καλλιεργημένοι και διανοούμενοι. Η ροκ, η ποπ και η rap, χαρακτηρίστηκαν «ζωηρά» μουσικά είδη, κατάλληλα για χορό και κίνηση. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, η ποπ και η rap ταίριαζαν σε διάφορα άτομα ανεξάρτητα από την κοινωνική ή οικονομική τους κατάσταση. Κύριο χαρακτηριστικό των ατόμων αυτών φάνηκε να είναι η ιδιαίτερη επιθυμία τους για διασκέδαση. Οι αναφορές για τους ακροατές της ροκ μουσικής, ήταν ανάμεσα στις δύο κατηγορίες ποπ-rap και κλασική- παραδοσιακή τουρκική μουσική. Τέλος, η Arabesk μουσική προσδιορίστηκε με τα χειρότερα χαρακτηριστικά και ως ακροατές της, θεωρήθηκαν οι άξεστοι, οι αμόρφωτοι και αυτοί που δεν έχουν τον έλεγχο της ζωής τους. Για τον έλεγχο της δεύτερης υπόθεσης τους χρησιμοποίησαν τη ροκ και την παραδοσιακή τουρκική μουσική. Βρήκαν ότι οι συμμετέχοντες στους οποίους άρεσε η ροκ ή η παραδοσιακή τουρκική μουσική, είχαν την τάση να αντιλαμβάνονται τους ακροατές αυτών των δυο ειδών με περισσότερα θετικά /ιδανικά χαρακτηριστικά, απ' ότι οι συμμετέχοντες στους οποίους δεν άρεσαν τα συγκεκριμένα είδη.

Κλείνοντας τη συγκεκριμένη ενότητα, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε δύο σημεία. Πρώτον, η μουσική κατέχει ιδιαίτερη θέση στη ζωή των νέων και δεύτερον, οι έφηβοι προβάλλοντας τις μουσικές τους προτιμήσεις έχουν σαν στόχο να δηλώσουν στοιχεία της προσωπικότητάς τους, αλλά και με ποια/ες ομάδα/ες ταυτίζονται ή επιθυμούν να διαφοροποιηθούν.

1.3. ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ.

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται πειραματικές μελέτες και έρευνες αυτοαναφορών που έχουν γίνει, σχετικά με τις μουσικές προτιμήσεις και τους τύπους προσωπικότητας.

Ένας από τους πρώτους ερευνητές των μουσικών προτιμήσεων σε σχέση με την προσωπικότητα ήταν ο Cattell. Ο Cattell υποστήριζε ότι η μουσική ικανοποιεί βαθιές και ασυνείδητες ανάγκες και θεωρούσε ότι οι μουσικές προτιμήσεις μπορούν να βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση των πλευρών της προσωπικότητας. Έτσι, δημιούργησε μαζί με τους συνεργάτες του το IPAT τεστ μουσικής προτίμησης (IPAT Music Preference Test). Στην έρευνα που έκαναν χρησιμοποίησαν 120 μουσικά θέματα διάρκειας περίπου 30 δευτερολέπτων το καθένα και ανέλυσαν τους τύπους προτιμήσεων ενός μεγάλου δείγματος μαθητών και ενηλίκων. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν την ύπαρξη έντεκα παραγόντων, οι οποίοι θα μπορούσαν να εξηγηθούν ως παράγοντες προσωπικότητας, που όμως υπάρχουν σε ένα πιο βαθύ- «ασυνείδητο» και λιγότερο γνωστικό επίπεδο. Θα πρέπει να πούμε εδώ, ότι ο βασικός στόχος του Cattell και των συνεργατών του ήταν να δημιουργήσουν ένα ερωτηματολόγιο προσωπικότητας, το οποίο θα χρησιμοποιούταν ως κλινικό εργαλείο (Kemp, 1996, Hargreaves, 2004). Για αυτό το λόγο τα αποτελέσματά τους, όσον αφορά τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στην προσωπικότητα και τις μουσικές προτιμήσεις δεν ήταν πάντοτε ξεκάθαρα και ακριβή (Kemp, 1996). Αυτός ήταν και ο λόγος που δέχτηκε πολλές επικρίσεις από τους μετέπειτα ερευνητές.

Πολλά χρόνια αργότερα, ο Dollinger (1993), θέλοντας να μελετήσει τη σχέση προσωπικότητας και μουσικών προτιμήσεων σε ένα δείγμα φοιτητών ψυχολογίας, χρησιμοποίησε το NEO Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας των Costa

& McCrae (1985)³ και μια σύντομη έκδοση της Κλίμακας Μουσικών Προτιμήσεων (Κ. Μ. Π.) των Little και Zuckerman (1986)⁴. Η σύντομη αυτή έκδοση της Κλίμακας Μουσικών Προτιμήσεων που χρησιμοποίησε ο Dollinger αποτελούνταν από 30 μουσικά είδη που κατηγοριοποιήθηκαν σε έξι παράγοντες: την country & western μουσική⁵, τη κλασσική, τη τζαζ, τη soul/rhythm & blues, τη traditional popular και τη σκληρή ροκ (hard rock) μουσική. Επίσης, έκανε ξεχωριστές αναλύσεις χρησιμοποιώντας οχτώ μουσικά είδη [new age, oldies, light rock, gospel, folk- ethnic, reggae, religious (θρησκευτική), και disco μουσική], τα οποία δεν εμπίπτανε σε κάποιον από τους έξι προαναφερθείς παράγοντες. Τα αποτελέσματά του έδειξαν, ότι η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζεται θετικά με την ευχαρίστηση που αντλείται από διαφορετικά μουσικά είδη όπως η κλασσική, η τζαζ, η soul/rhythm & blues, η new age, η reggae, και η folk- ethnic μουσική. Όπως αναφέρει ο ίδιος ο ερευνητής, τα συγκεκριμένα μουσικά είδη δεν είναι συμβατικά ή/και ευρείας κατανάλωσης. Επιπλέον, βρήκε ότι η εξωστρέφεια σχετίζεται θετικά με την ευχαρίστηση από τη τζαζ μουσική και αρνητικά με τη gospel μουσική. Μάλιστα, η επιδίωξη συγκινήσεων (μια συγκεκριμένη όψη της εξωστρέφειας) βρέθηκε να σχετίζεται θετικά με τη σκληρή ροκ (hard rock)

³ Το NEO- Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας (NEO Personality Inventory-NEO PI) των Costa & McCrae αρχικά μετρούσε τρεις παράγοντες, την Εξωστρέφεια, το Νευρωτισμό και τη Δεκτικότητα στην Εμπειρία (Costa & McCrae, 1985, Τσαούσης, 1999). Αργότερα, δημιούργησαν μια αναθεωρημένη έκδοση του ερωτηματολογίου, προσθέτοντας στους τρεις προηγούμενους παράγοντες δύο ακόμα: την Προσήνεια και την Συνέπεια. Το ανανεωμένο και περισσότερο αξιόπιστο ερωτηματολόγιο ονομάστηκε Αναθεωρημένο NEO Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας [Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R)] (Costa & McCrae, 1992, Τσαούσης, 1999, Pervin & John, 2001).

⁴ Η Κλίμακα Μουσικών Προτιμήσεων (Κ.Μ.Π) (Music Preference Scale- MPS) των Little και Zuckerman (1986), αποτελείται από 75 προτάσεις. Περιλαμβάνει διάφορες «δημογραφικές» μεταβλητές που αφορούν παράγοντες σχετικούς με την μουσική εμπειρία και τη μουσική εμπλοκή των συμμετεχόντων. Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να πούμε, τη μουσική παιδεία και την ενασχόληση των συμμετεχόντων με τη μουσική. Η κλίμακα έχει δέκα σύνθετες κατηγορίες, κάθε μια από τις οποίες δημιουργήθηκε από διαφορετικά είδη που προσδιορίζουν συγκεκριμένα μουσικά στυλ. Κάθε μουσικό είδος περιγράφεται/ επεξηγείται με το όνομα κάποιου συνθέτη ή μουσικού, ή με κάποιο τίτλο μουσικού κομματιού. Οι συμμετέχοντες βαθμολογούν σε μια 5-βάθμια κλίμακα την ευχαρίστησή τους από τη μουσική που παρουσιάζεται μέσα από τα διάφορα είδη.

⁵ Στην παρούσα εργασία, θεωρήθηκε σκόπιμο να μη μεταφράζονται κάποια είδη μουσικής και αυτό γιατί η μετάφρασή τους, αλλοιώνει το νόημα που έχουν στις ξενόγλωσσες χώρες. Ωστόσο, όσα από τα μουσικά είδη μεταφράζονται, έχουν το ίδιο νόημα και «ορισμό» και στην ελληνική γλώσσα.

μουσική. Τέλος, ο νευρωτισμός, βρέθηκε να σχετίζεται θετικά με την ποπ μουσική και η προσήνεια σχετιζόταν θετικά με την κλασική μουσική.

Ο Rawlings και οι συνεργάτες του (1995) σε μια σειρά πειραμάτων, θέλησαν να ερευνήσουν τη σχέση του ψυχωτισμού (μία από τις τρεις διαστάσεις προσωπικότητας του Eysenck⁶) με τις μουσικές προτιμήσεις. Πιο συγκεκριμένα, υπέθεσαν ότι τα άτομα που έχουν υψηλό σκορ στον ψυχωτισμό θα προτιμούν να ακούν «σκληρά» είδη μουσικής όπως hard rock και heavy metal μουσική. Αντίθετα, τα άτομα που έχουν χαμηλό σκορ στον ψυχωτισμό, θα προτιμούν να ακούν πιο «ελαφριά» είδη, όπως easy listening μουσική. Χρησιμοποίησαν το Αναθεωρημένο Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας του Eysenck (Eysenck et al., 1985)⁷ και την Κλίμακα Μουσικών Προτιμήσεων των Little και Zuckerman (1986). Τα αποτελέσματά τους επιβεβαίωσαν τις αρχικές τους υποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, βρήκαν ότι τα υψηλά επίπεδα ψυχωτισμού είχαν θετική σχέση με την προτίμηση της hard rock μουσική και αρνητική σχέση με την προτίμηση για είδη όπως η popular, η soft rock, η κλασική, η ηλεκτρονική μουσική και τα soundtracks. Η εξωστρέφεια σχετιζόταν θετικά με την προτίμηση για την ηλεκτρονική μουσική, τη θρησκευτική (religious) μουσική και τα soundtracks. Η κλίμακα ψεύδους, βρέθηκε να σχετίζεται με τη soft rock, την popular μουσική και τα soundtracks. Επιπλέον, σε ξεχωριστά πειράματα της ίδιας έρευνας, βρήκαν σχεδόν παρόμοια αποτελέσματα χρησιμοποιώντας όμως αυτή τη φορά, διαφορετικά μουσικά κομμάτια (από αυτά που περιλαμβάνονται στην Κλίμακα Μουσικών Προτιμήσεων) και συγχορδίες διαφοροποιημένες ως προς τη τραχύτητα τους.

Σε μια μετέπειτα έρευνα, οι Rawlings και Ciancarelli (1997) χρησιμοποιώντας την Κ. Μ. Π. των Little και Zuckerman (1986) και το NEO PI-R για την προσωπικότητα, βρήκαν ότι τα εξωστρεφή άτομα έχουν την τάση να

⁶ Οι τρεις βασικές διαστάσεις της προσωπικότητας κατά τον Eysenck είναι η εσωστρέφεια-εξωστρέφεια, ο νευρωτισμός και ο ψυχωτισμός (Pervin & John, 2001).

⁷ Το Αναθεωρημένο Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας του Eysenck (Eysenck Personality Questionnaire- Revised/ EPQ-R), περιλαμβάνει μετρήσεις για την εξωστρέφεια, το νευρωτισμό και τον ψυχωτισμό καθώς επίσης και μια κλίμακα μέτρησης ψεύδους (Eysenck, et al., 1985).

απολαμβάνουν την popular μουσική. Τόσο η συνολική εξωστρέφεια, όσο και οι διάφορες όψεις της, βρέθηκαν να σχετίζονται θετικά με την popular μουσική, αλλά και με υποκατηγορίες της όπως η easy listening και η pop rock μουσική. Μοναδική εξαίρεση, ήταν η όψη της εξωστρέφειας – επιδίωξη συγκινήσεων - που βρέθηκε να σχετίζεται θετικά με τη ροκ μουσική και αρνητικά με την κλασική μουσική. Η δεκτικότητα στην εμπειρία, βρέθηκε να σχετίζεται με ένα πλήθος μουσικών ειδών. Πιο συγκεκριμένα, οι δύο όψεις της δεκτικότητας – η αισθητική – και - οι ιδέες – βρέθηκαν να σχετίζονται θετικά με: την κλασική, τη τζαζ, τη folk/ethnic, την ηλεκτρονική και τη θρησκευτική (religious) μουσική. Από την άλλη πλευρά, η προτίμηση για τη ροκ μουσική (hard rock και soft rock) σχετιζόταν θετικά με δύο άλλες όψεις της δεκτικότητας – τις πράξεις – και - τις αξίες. Η μοναδική συσχέτιση που βρέθηκε για την προσήνεια ήταν αναφορικά με μία από τις όψεις της –την εμπιστοσύνη. Η εμπιστοσύνη, σχετιζόταν θετικά τόσο με την popular μουσική γενικά, όσο και με την υποκατηγορία popular rock μουσική. Τέλος, οι Rawlings και Ciancarelli βρήκαν ότι η μουσική εκπαίδευση, σχετιζόταν θετικά με την κλασική και την θρησκευτική μουσική.

Ο McCown και οι συνεργάτες του (1997) υπέθεσαν ότι θα υπάρχει σχέση μεταξύ του ψυχωτισμού και της προτίμησης για μουσική στην οποία έχουν προστεθεί μπάσα. Επιπρόσθετα, ότι τα άτομα με υψηλά επίπεδα εξωστρέφειας θα προτιμούν μουσική εμπλουτισμένη με μπάσα. Τα αποτελέσματα του πειράματος τους επιβεβαίωσαν τις αρχικές τους υποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, βρήκαν μια ιδιαίτερη προτίμηση των ανδρών να ακούν μουσική εμπλουτισμένη με μπάσα, ανεξαρτήτως το επίπεδο ψυχωτισμού. Αντίθετα, για τις γυναίκες βρήκαν ότι προτιμούν να ακούν περισσότερο φυσιολογικά και υψηλών συχνοτήτων ακούσματα, από ότι τεχνητά και ενισχυμένα με μπάσα ακούσματα. Αξίζει εδώ να σημειωθεί, ότι οι άνδρες φάνηκαν να σκοράρουν υψηλότερα στον ψυχωτισμό από ότι οι γυναίκες. Τέλος, βρήκαν ότι και η εξωστρέφεια, συσχετιζόταν με την προτίμηση για μουσική εμπλουτισμένη με μπάσα.

Σε μία έρευνα για τη μελέτη των σχέσεων ανάμεσα στην επιδίωξη διέγερσης αισθήσεων (sensation seeking) και της δεκτικότητας στην εμπειρία, με

την προτίμηση για τη μουσική, ο Rawlings και οι συνεργάτες του (2000), χρησιμοποίησαν δύο διαφορετικά ως προς την ομιλούσα γλώσσα, δείγματα (ένα ισπανόφωνο και ένα αγγλόφωνο). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι και στα δύο δείγματα, η αναζήτηση συγκινήσεων (*experience seeking*) σχετιζόταν θετικά με την προτίμηση για τη, *hard rock*, κλασσική, τζαζ και *techno* μουσική. Για το ισπανόφωνο δείγμα, η επιδίωξη διέγερσης αισθήσεων (*sensation seeking*) σχετιζόταν θετικά με την προτίμηση για τη *hard rock* μουσική, ενώ για το αγγλόφωνο δείγμα η ίδια διάσταση σχετιζόταν θετικά με την ηλεκτρονική και τη *techno* μουσική. Όσον αφορά τη *δεκτικότητα στην εμπειρία*, βρήκαν ότι για το αγγλόφωνο δείγμα η όψη – αισθητική – σχετιζόταν θετικά με την κλασσική μουσική. Αντίθετα, οι όψεις –ιδέες- και –αξίες- σχετιζόνταν αρνητικά με την προτίμηση της *soft-popular* μουσικής και των *soundtracks*. Παράλληλα, για το ισπανόφωνο δείγμα, βρήκαν ότι η προτίμηση για την ηλεκτρονική μουσική σχετιζόταν θετικά με την όψη – πράξεις – και αρνητικά με τις όψεις – συναισθήματα- και - αξίες.

Οι Rentfrow & Gosling (2003), θέλοντας να μελετήσουν τις μουσικές προτιμήσεις σε σχέση με την προσωπικότητα, χρησιμοποίησαν μια σειρά από ερωτηματολόγια προσωπικότητας και ένα Σύντομο Τεστ Μουσικών Προτιμήσεων (*Short Test of Music Preferences- STOMP*)⁸. Βρήκαν ότι η δεκτικότητα στην εμπειρία, σχετιζόταν θετικά με μια ποικιλία μουσικών ειδών όπως τα blues, η κλασσική, η τζαζ, η folk, η ροκ, η εναλλακτική (*alternative*) και η *heavy metal* μουσική και αρνητικά με την *country*, τη *religious*, την *pop* και τα *soundtracks*. Επίσης, η εξωστρέφεια και η προσήνεια σχετιζόνταν θετικά με την *country*, τη *religious*, την *pop*, τη *rap/hip-hop*, τη *soul/funk*, την ηλεκτρονική/χορευτική μουσική και τα *soundtracks*. Τέλος, βρήκαν ότι η ευσυνειδησία σχετιζόταν θετικά με την *country*, τη *religious*, την *pop* μουσική και τα *soundtracks*.

⁸ Το Σύντομο Τεστ Μουσικών Προτιμήσεων (*Short Test of Music Preferences- STOMP*) των Rentfrow & Gosling (2003), αποτελείται από 14 μουσικά είδη: εναλλακτική(*alternative*), blues, κλασσική, *country*, ηλεκτρονική/χορευτική(*electronica/ dance*), folk, *heavy metal*, *rap/hip-hop*, τζαζ, *pop*, *religious*, ροκ, *soul/funk* και *soundtracks*. Η προτίμηση για κάθε μουσικό είδος βαθμολογείται σε μια 7-βάθμια κλίμακα Likert, όπου 1= καθόλου και 7=πάρα πολύ.

Σχεδόν σε όλες τις προαναφερθείσες έρευνες χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία μέτρησης της προσωπικότητας είτε το NEO PI-R, είτε το Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας Eysenck. Θέλοντας να μελετήσουν της σχέση προσωπικότητας και μουσικών προτιμήσεων από μια άλλη οπτική, οι Pearson & Dollinger (2004), χρησιμοποίησαν ως εργαλείο μέτρησης της προσωπικότητας το ερωτηματολόγιο των Myers & Briggs (Myers et al., 1998)⁹. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν ότι τα διαισθητικά άτομα τείνουν να προτιμούν μουσικά είδη όπως η τζαζ, η soul, η folk και η κλασσική μουσική. Οι εξωστρεφείς προτιμούν την popular και τη soft rock μουσική, ενώ οι εσωστρεφείς προτιμούν τη hard rock μουσική. Τέλος, τα συναισθηματικά άτομα τείνουν να προτιμούν την country & western μουσική πολύ περισσότερο, από τα άτομα που είναι προσανατολισμένα προς τη σκέψη.

1.4. Heavy metal και rap μουσική

Τα τελευταία χρόνια, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση από τους ερευνητές, όσον αφορά τη μελέτη της heavy metal και της rap μουσική και τις πιθανές επιπτώσεις που αυτές έχουν στην προσωπικότητα των νέων και ιδιαίτερα των εφήβων. Επειδή η παρούσα εργασία δεν μελετά σε βάθος την προτίμηση των νέων για τα δύο συγκεκριμένα είδη μουσικής, αλλά τις γενικότερες μουσικές προτιμήσεις, παρακάτω γίνεται απλά μια αναφορά σε ενδεικτικές έρευνες.

Οι Took & Weiss, (1994), διερεύνησαν τους μύθους και τις αλήθειες, αναφορικά με το κατά πόσο η heavy metal και η rap μουσική σχετίζονται με την παραβατική συμπεριφορά των εφήβων. Επίσης, το περιεχόμενο δύο ερευνών της Fried (1999, 2003) ήταν η κριτική που ασκείται στη rap μουσική, όσον αφορά το επιθετικό περιεχόμενο των στίχων της, καθώς και η εξέταση των στερεοτύπων για τη heavy metal και τη rap μουσική. Συγκεκριμένα, οι οπαδοί της heavy metal

⁹ Το Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας των Myers & Briggs (The Mayers Briggs Type Indicator (MBTI), δημιουργήθηκε από τις I. Myers & K Briggs και στηρίζεται με βάση την τυπολογία του Jung. Περιλαμβάνει τέσσερις διχότομες διαστάσεις: εξωστρέφεια- εσωστρέφεια, αίσθηση-διαισθηση, σκέψη-συναίσθημα και κρίση-αντίληψη (Myers et al., 1998).

μουσικής χαρακτηρίζονται ως άτομα με αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, ενώ οι οπαδοί της ραπ θεωρούνται απειλή για τους άλλους. Βεβαίως, από έρευνα του Anderson και των συνεργατών του (2003). μελετήθηκε μια γενικότερη επίδραση που πιθανόν να έχουν οι στίχοι με επιθετικό περιεχόμενο, στις σκέψεις και τα συναισθήματα. Επιπλέον έχουν υπάρξει δεδομένα, όσον αφορά την υποκουλτούρα της heavy metal μουσικής (Krenske & McKay 2000), και την προτίμηση για τη heavy metal μουσική, σε σχέση με την εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού (Lacourse, et al., 2001). Τέλος, διερευνήθηκε το κατά πόσο η επιθετικότητα, η εχθρικότητα και η έλλειψη αναστολών σχετίζονται με τη ροκ και τη ραπ μουσική (Carpentier, et al., 2003).

Όλες οι παραπάνω προσπάθειες, αν και αξιοσημείωτες, δυστυχώς δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ότι έχουν αυξημένη εξωτερική εγκυρότητα και κατά συνέπεια τα αποτελέσματά τους δεν μπορούν να γενικευτούν.

2. ΣΚΟΠΟΣ/ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι μουσικές προτιμήσεις και οι σχέσεις που πιθανώς έχουν με τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας και τους τύπους δεσμού.

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας φάνηκε ότι η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζονται με τα διάφορα είδη μουσικής. Αντίθετα, δεν βρέθηκαν στοιχεία που να φανερώνουν ότι έχει γίνει κάποια έρευνα για τους τέσσερις τύπους δεσμού (ασφαλής, εμμονής, απορριπτικός, φοβικός) και τις μουσικές προτιμήσεις.

Επιπλέον σε μια δεύτερη φάση, θέλαμε να δούμε αν οι πέντε παράγοντες της προσωπικότητας (εξωστρέφεια, νευρωτισμός, δεκτικότητα στην εμπειρία, προσήνεια, ευσυνειδησία) σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση (θετική και αρνητική), μπορούν να προβλέψουν τα διάφορα είδη μουσικής. Ιδιαίτερα, θέλαμε να δούμε αν η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία μπορούν να προβλέψουν τα είδη μουσικής (ή αλλιώς τις μουσικές προτιμήσεις). Θέλαμε ακόμα να δούμε, αν οι τέσσερις τύποι δεσμού σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση μπορούν να προβλέψουν τα μουσικά είδη. Η συναισθηματική κατάσταση και στις δύο περιπτώσεις, θεωρήθηκε ως ενδιάμεση (μεσολαβούσα) μεταβλητή.

Έτσι οι υποθέσεις μας είναι οι εξής:

1. Η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζονται με τα διάφορα είδη μουσικής.
2. Υπάρχει σχέση ανάμεσα στους τύπους δεσμού και τα μουσικά είδη;
3. Η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία προβλέπουν τις μουσικές προτιμήσεις;
4. Οι τέσσερις τύποι δεσμού προβλέπουν τις μουσικές προτιμήσεις;

Τέλος, μας ενδιέφερε να διερευνήσουμε αν υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα σε διάφορες δραστηριότητες/ καταστάσεις και στα είδη μουσικής.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Συμμετέχοντες

Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 72 φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης (66 φοιτητές από το Ρέθυμνο και έξι από το Ηράκλειο) οι οποίοι επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της συμπωματικής δειγματοληψίας και συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο που τους χορηγήθηκε κατά την χρονική περίοδο Οκτώβριος 2004 – Δεκέμβριος 2004. Το δείγμα αποτελούνταν από 37 (51,4%) γυναίκες και 35 (48,6%) άνδρες. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (94,4%) ήταν ελληνικής καταγωγής και μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (5,6%) ήταν από άλλες χώρες. Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων ήταν 21,6 χρόνια (τυπική απόκλιση 2,49).

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων φοιτούσαν σε σχολή θεωρητικής κατεύθυνσης (93,1%), ενώ το 6,9% των συμμετεχόντων σε σχολή θετικής κατεύθυνσης. Τα έτη φοίτησης κυμαίνονταν από το δεύτερο έως το πέμπτο έτος, ενώ τέσσερις συμμετέχοντες φοιτούσαν στο πρώτο έτος κάποιου μεταπτυχιακού προγράμματος του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Διαδικασία

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στον χώρο του Πανεπιστημίου, όπου οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο που στο εισαγωγικό του σημείωμα, τους ενημέρωνε ότι το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο: «αποτελεί μέρος έρευνας για τη μουσική που ακούν οι νέοι σήμερα», καθώς επίσης τους διαβεβαίωνε για την εμπιστευτικότητα και για την ανωνυμία των απαντήσεων και ότι η χρήση αυτών θα είναι μόνο για ερευνητικό σκοπό.

Μετρήσεις

Όπως προαναφέρθηκε, οι μετρήσεις έγιναν μέσω ενός ερωτηματολογίου που αποτελούνταν από τέσσερα μέρη (βλ. Παράρτημα). Πιο αναλυτικά, **το πρώτο μέρος** περιλάμβανε πέντε τμήματα χωρισμένα σε θεματικές ενότητες. Η πρώτη θεματική ενότητα (Α) αφορούσε τα δημογραφικά στοιχεία των

συμμετεχόντων. Η δεύτερη θεματική ενότητα (Β) που ονομάστηκε «*μουσική παιδεία*» ζητούσε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν με ένα ΝΑΙ ή με ένα ΌΧΙ αν έχουν κάνει στο παρελθόν ή αν έκαναν τη συγκεκριμένη στιγμή (την χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας) μαθήματα μουσικής και για πόσο χρονικό διάστημα. Η τρίτη θεματική ενότητα (Γ), ονομάστηκε «*μουσική ενασχόληση*» και καλούσε τους συμμετέχοντες να απαντήσουν αν παίζουν κάποιο/α μουσικό όργανο/α (και αν ναι ποιο/α), αν η ενασχόλησή τους είναι ερασιτεχνική ή επαγγελματική και πόσες ώρες την ημέρα παίζουν μουσική. Επιπλέον, ρωτήθηκαν αν ακούν ή όχι μουσική και πόσες ώρες την ημέρα ακούν μουσική. Η τέταρτη θεματική ενότητα (Δ), με τίτλο «*καταστάσεις και δραστηριότητες*» περιλάμβανε μια κλίμακα με δέκα επτά προτάσεις που είχαν να κάνουν με δραστηριότητες και καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες έπρεπε να απαντήσουν κατά πόσο τους αρέσει ή όχι να ακούν μουσική. Οι απαντήσεις δίνονταν, χρησιμοποιώντας μια 5-βάθμια κλίμακα Likert (όπου 1=καθόλου και 5=πάρα πολύ). Χαρακτηριστικές προτάσεις ήταν: «με ευχαριστεί να ακούω μουσική», «μου αρέσει να ακούω μουσική μόνος/η», «μου αρέσει να ακούω μουσική με φίλους», «όταν ταξιδεύω με ευχαριστεί να ακούω μουσική», «όταν διαβάζω θέλω να ακούω μουσική», «μου αρέσει να ακούω ελληνική μουσική», «μου αρέσει να ακούω ξένη μουσική» κ.α. Ο δείκτης εσωτερικής συνοχής (Cronbach's α) ήταν ,68. [Η πρόταση «μου αρέσει να ακούω ελληνική μουσική», μείωνε τον δείκτη άλφα και επειδή βρέθηκε ότι στην πλειοψηφία των συμμετεχόντων αρέσει η ελληνική μουσική (Μ.Ο.=3,625 και τυπ. αποκ.=1,16), για αυτούς τους λόγους εξαιρέθηκε από όλες τις αναλύσεις]. Η πέμπτη θεματική ενότητα (Ε), ονομαζόταν «*είδη μουσικής που προτιμώ*». Περιλάμβανε δέκα οχτώ είδη μουσικής και οι συμμετέχοντες έπρεπε να βάλουν σε κύκλο τον αριθμό που περιέγραφε καλύτερα την προτίμησή τους σε μια 5-βάθμια κλίμακα Likert (όπου 1=δεν μου αρέσει καθόλου και 5=μου αρέσει πάρα πολύ). Τα είδη μουσικής που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: **λαϊκά, ελληνική έντεχνη μουσική, ελληνική ποπ, ελληνική ροκ, ελληνική παραδοσιακή (νησιώτικα, κρητικά, ηπειρώτικα κ.λ.π.), ελληνική hip-hop/rap, ξένη ποπ, ξένη ροκ, heavy metal, ξένη**

hip-hop/rap, ηλεκτρονική μουσική, jazz, κλασσική μουσική, χορευτική/disco μουσική, soul/rhythm & blues, ethnic μουσική/μουσική από άλλες κουλτούρες, soundtracks και βυζαντινή μουσική. Επειδή η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ελληνικό δείγμα, θεωρήθηκε σκόπιμο και αναγκαίο να υπάρχει διαχωρισμός ελληνικών και ξένων ειδών μουσικής. Ο δείκτης εσωτερικής συνοχής (Cronbach's α) ήταν ,65. [Το μουσικό είδος «λαϊκά» μείωνε το δείκτη α και δεν είχε διατυπωθεί με τον κατάλληλο τρόπο, ώστε να γίνει απόλυτα κατανοητό από τους συμμετέχοντες. Το συγκεκριμένο μουσικό είδος στην Ελλάδα περιλαμβάνει ένα μεγάλο ρεπερτόριο κομματιών, που είναι δύσκολο να διαχωριστούν ανάλογα με την υποκατηγορία στην οποία ανήκουν («παλιά λαϊκά», «ελαφρολαϊκά» κ.α.), πόσο μάλλον χρησιμοποιώντας απλά και μόνο ένα γενικότερο τίτλο, όπως έγινε εδώ από την ερευνήτρια. Για τους λόγους αυτούς εξαιρέθηκε από όλες τις αναλύσεις].

Στο **δεύτερο μέρος** υπήρχε μια κλίμακα για τη μέτρηση της θετικής και της αρνητικής συναισθηματικής κατάστασης. Στη συνέχεια (**τρίτο μέρος**), υπήρχαν τέσσερις παράγραφοι (αναφορικά με τους τύπους δεσμού), όπου οι συμμετέχοντες καλούνταν να βάλουν σε κύκλο τον αριθμό που εκφράζει καλύτερα πώς αισθάνονται για τον κάθε τύπο σχέσεων. Τέλος, στο **τέταρτο μέρος** (με τίτλο «για τον εαυτό μου...») ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν ένα τεστ προσωπικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, η κλίμακα, το τεστ και το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα εξής:

- Για τη θετική και αρνητική συναισθηματική κατάσταση: Μια σύντομη εκδοχή της **κλίμακας ΠΑΝΑΣ (Positive and Negative Affect Scales-PANAS)** των D. Watson, L.A. Clark και A. Tellegen (1988) (μετάφραση στα ελληνικά: Γ. Σιδερίδης). Η κλίμακα περιλαμβάνει δέκα θετικά και δέκα αρνητικά επίθετα και οι συμμετέχοντες καλούνταν να απαντήσουν για το πως αισθάνονταν τη συγκεκριμένη στιγμή, σε κάθε ένα από τα 20 αυτά επίθετα, βάζοντας σε κύκλο έναν αριθμό από το 1-5 σε μια κλίμακα Likert, όπου το 1= καθόλου και το 5=πάρα πολύ. Τα 20 αυτά επίθετα, ορίζουν

δύο παράγοντες, τη θετική και την αρνητική συναισθηματική κατάσταση. Μερικά από τα επίθετα θετικής συναισθηματικής κατάστασης είναι: ενδιαφέρον, σε ετοιμότητα, ενθουσιασμένος, αποφασισμένος κ.α. Μερικά από τα επίθετα αρνητικής συναισθηματικής κατάστασης είναι: απογοητευμένος-η, επιθετικός-η, ένοχος-η, αγχωμένος-η, κ.α. (Σταλίκας και συνεργάτες, in press). Στην παρούσα έρευνα, ο δείκτης εσωτερικής συνοχής (Cronbach's α) για τη θετική συναισθηματική κατάσταση ήταν ,84 και για την αρνητική συναισθηματική κατάσταση ,82.

- Για την προσωπικότητα: Το **Τεστ Χαρακτηριστικών Προσωπικότητας 5 (ΤΕΧΑΠ5)** (συγγραφέας Ι. Τσαούσης). Είναι μια συνοπτική έκδοση του Τεστ Χαρακτηριστικών Προσωπικότητας (ΤΕΧΑΠ) που βασίζεται στη θεωρία των πέντε παραγόντων. Το ΤΕΧΑΠ5 αποτελείται από 75 προτάσεις, που μετρούν τους πέντε βασικούς παράγοντες της προσωπικότητας: εξωστρέφεια, νευρωτισμός, δεκτικότητα στην εμπειρία, προσήγεια και ευσυνειδησία (Σταλίκας και συνεργάτες, 2002). Οι συμμετέχοντες καλούνταν να απαντήσουν ανάλογα με το πόσο τους αντιπροσωπεύει η κάθε πρόταση, σημειώνοντας έναν αριθμό από το 1 έως το 5 (1 = δεν με αντιπροσωπεύει καθόλου και 5 = με αντιπροσωπεύει πλήρως). Στην παρούσα έρευνα, ο δείκτης εσωτερικής συνοχής (Cronbach's α) για κάθε παράγοντα ήταν: εξωστρέφεια ,54, νευρωτισμός ,84, δεκτικότητα στην εμπειρία ,77, προσήγεια ,74 και ευσυνειδησία ,76.
- Για τους τύπους δεσμού: Το **Ερωτηματολόγιο Σχέσεων (Relationship Questionnaire)** των Κ. Bartholomew και L. Horowitz (προσαρμογή στα ελληνικά: Κ. Καφέτσιος). Περιέχει τέσσερις γενικές αυτοπεριγραφές των τεσσάρων τύπων δεσμού (Σταλίκας και συνεργάτες, 2002), στις οποίες οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν βάζοντας σε κύκλο έναν αριθμό από το 1-7, σε μια 7-βάθμια κλίμακα όπου το 1=δεν μου ταιριάζει και το 7=μου ταιριάζει πολύ.

Αναλύσεις

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, κωδικοποιήθηκαν, καταχωρήθηκαν και αναλύθηκαν με τη βοήθεια του Στατιστικού Πακέτου Κοινωνικών Επιστημών (SPSS). Για τις αναλύσεις συσχέτισης χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson r , ενώ στις υποθέσεις που είχαν να κάνουν με πρόβλεψη χρησιμοποιήθηκε η Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση (με δύο βήματα).

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση των θεματικών ενοτήτων «μουσική παιδεία» και «μουσική ενασχόληση», έγινε με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής. Πιο συγκεκριμένα βρέθηκε ότι, από το σύνολο των συμμετεχόντων, τριάντα επτά άτομα είχαν κάνει στο παρελθόν μαθήματα μουσικής (μ. ο. 20,82 μήνες και τυπ. αποκ. 31,11), ενώ έξι άτομα δήλωσαν ότι παρακολουθούσαν μαθήματα τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που διεξαγόταν η έρευνα. Δέκα οχτώ συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η μουσική τους παιδεία προερχόταν από κάποιο ωδείο. Ο μέσος όρος των μαθημάτων θεωρίας/ αρμονίας που έκαναν ήταν 5,49 μήνες (τυπ. αποκ. 14,96), ενώ ο μέσος όρος των μαθημάτων για την εκμάθηση μουσικού οργάνου ήταν 14,47 μήνες (τυπ. αποκ. 30,10). Στην ερώτηση: «παίζεις κάποιο μουσικό όργανο», τριάντα δύο συμμετέχοντες απάντησαν θετικά. Από αυτούς, οι είκοσι εννέα δήλωσαν ότι παίζουν ερασιτεχνικά, ενώ μόνο τρεις επαγγελματικά. Ο μέσος όρος των ωρών ανά ημέρα κατά τις οποίες οι παραπάνω συμμετέχοντες παίζουν μουσική είναι μόνο 0,57 (τυπ. αποκ. 0,99) και αυτό γιατί πολλοί από αυτούς δηλώσαν ότι δεν παίζουν καθημερινά, ενώ οι ώρες αυτές καθαυτές κυμαίνονταν από μισή ώρα έως τέσσερις ώρες. Τέλος οι συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (το 98,6%) απάντησαν θετικά στην ερώτηση αν ακούν μουσική (μ. ο. 3,84 ώρες ανά ημέρα και τυπ. αποκ. 2,92), πράγμα που ήταν αναμενόμενο.

Στη συνέχεια, για να προσδιορίσουμε τις βασικές διαστάσεις, αναφορικά με τις δραστηριότητες και τις καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι τους αρέσει ή όχι να ακούν μουσική, χρησιμοποιήσαμε την Διερευνητική Ανάλυση Παραγόντων. Τα αποτελέσματα από την ανάλυση παρουσιάζονται στον **Πίνακα 1** που ακολουθεί. Όπως είναι φανερό, στον πρώτο παράγοντα οι μεταβλητές που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: «όταν διαβάζω», «όταν εργάζομαι», «μου αρέσει η ξένη μουσική» και «μου αρέσει να ακούω μουσική περπατώντας (με walkman)». Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Γνωστικές Διαδικασίες*, αφού οι δύο πρώτες μεταβλητές απαιτούν τη χρήση γνωστικών λειτουργιών, ενώ οι δύο επόμενες κάθε άλλο παρά τις αποκλείουν. Στο δεύτερο παράγοντα, οι μεταβλητές που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: «με εκτονώνει», «με χαλαρώνει» και «κάνοντας ασχολίες (χόμπι) στο σπίτι». Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Χαλάρωση*, επειδή όλες οι μεταβλητές, είτε δηλώνουν, είτε ή περιέχουν κάποιο στοιχείο χαλάρωσης. Στον τρίτο παράγοντα, οι μεταβλητές που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: «να ακούω μουσική με

Πίνακας 1

Παραγοντικές διαστάσεις αναφορικά με τις δραστηριότητες και τις καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι τους αρέσει να ακούν μουσική.

<i>1^{ος} Παράγοντας</i>	
Όταν διαβάζω	,84
Όταν εργάζομαι	,69
Μου αρέσει η ξένη μουσική	,64
Περπατώντας (με walkman)	,59
<i>2^{ος} Παράγοντας</i>	
Με εκτονώνει	,75
Με χαλαρώνει	,74
Κάνοντας ασχολίες σπίτι	,56
<i>3^{ος} Παράγοντας</i>	
Να ακούω με φίλους	,78
Με παρέα σε καφετέρια	,75
Με κάνει να ονειροπολώ	,61
Με ευχαριστεί	,47
<i>4^{ος} Παράγοντας</i>	
Να ακούω μόνος/η	,73
Να ακούω στο σπίτι	,58
Όταν αθλούμαι	-,55
<i>5^{ος} Παράγοντας</i>	
Όταν είμαι στο αυτοκίνητο	,85
Όταν ταξιδεύω	,83

φίλους», «να ακούω μουσική με παρέα σε καφετέρια», «με κάνει να ονειροπολώ» και «με ευχαριστεί να ακούω μουσική». Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Μουσική μαζί με φίλους*, λόγω του έντονου στοιχείου της παρέας και ταυτόχρονα χωρίς να αναιρείται η ύπαρξη αυτής, σε καταστάσεις ονειροπόλησης και ευχαρίστησης. Στον τέταρτο παράγοντα, οι μεταβλητές που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: «να ακούω μόνος/η μουσική», «να ακούω στο σπίτι μουσική» και «όταν αθλούμαι». Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Μοναχικότητα*, εξαιτίας του έντονου στοιχείου μοναχικότητας που εκφράζεται από αυτόν τον παράγοντα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μεταβλητή «όταν αθλούμαι», έχει αρνητική φόρτιση στον παράγοντα, που σημαίνει ότι δεν αρέσει στους συμμετέχοντες να ακούν μουσική όταν αθλούνται. Στον τελευταίο παράγοντα, οι μεταβλητές που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: «όταν είμαι στο αυτοκίνητο» και «όταν ταξιδεύω». Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Ταξιδεύοντας*, λόγω του ότι και οι δύο μεταβλητές έχουν να κάνουν με ταξίδι και τη χρήση μεταφορικού μέσου. Η αξιοπιστία κάθε παράγοντα μετρήθηκε με τον Cronbach α. Έτσι ο α για κάθε παράγοντα είναι: για τον παράγοντα Γνωστικές Διαδικασίες α= ,69, για τον παράγοντα Χαλάρωση ο α= ,54, για τον παράγοντα Μουσική μαζί με φίλους ο α= ,60, για τον παράγοντα Μοναχικότητα ο α είναι μικρότερος του ,50 και τέλος για τον παράγοντα Ταξιδεύοντας ο α= ,73.

Επιπρόσθετα, χρησιμοποιήθηκε η Διερευνητική Ανάλυση Παραγόντων, για να προσδιορίσουμε τις βασικές διαστάσεις των μουσικών προτιμήσεων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης φαίνονται στον **Πίνακα 2** που ακολουθεί. Όπως παρατηρείται, στον πρώτο παράγοντα τα μουσικά είδη που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: η ethnic, η τζαζ, η soul/rhythm & blues, η ηλεκτρονική μουσική, η κλασική μουσική και τα soundtracks. Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Ethnic-Διεθνής*, λόγω της ποικιλίας των ειδών που περιέχονταν μέσα σε αυτόν. Στον δεύτερο παράγοντα, τα μουσικά είδη που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: η ελληνική ροκ και η ελληνική έντεχνη μουσική. Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Ελληνική ροκ-έντεχνη*, από τα δύο είδη μουσικής. Στον τρίτο παράγοντα, τα μουσικά είδη που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: η ξένη ποπ, η ελληνική

Πίνακας 2

Παραγοντικές διαστάσεις των ειδών μουσικής.

	<i>1^{ος} Παράγοντας</i>
Ethnic	,80
Τζαζ	,73
Soul/rhythm & blues	,58
Ηλεκτρονική	,54
Κλασσική	,54
Soundtracks	,49
	<i>2^{ος} Παράγοντας</i>
Ελληνική ροκ	,88
Ελληνική έντεχνη	,84
	<i>3^{ος} Παράγοντας</i>
Ξένη ποπ	,73
Ελληνική ποπ	,71
Χορευτική/disco	,65
	<i>4^{ος} Παράγοντας</i>
Heavy metal	,83
Ξένη ροκ	,74
	<i>5^{ος} Παράγοντας</i>
Ελληνική hip-hop/rap	,84
Ξένη hip-hop/rap	,76
	<i>6^{ος} Παράγοντας</i>
Βυζαντινή	,73
Ελληνική παραδοσιακή	,72

ποπ και η χορευτική/disco μουσική. Ο παράγοντας αυτός ονομάστηκε *Ποπ*, γιατί φαίνεται να μην υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ ελληνικής και ξένης ποπ μουσικής και γιατί κατά κύριο λόγο χορευτική μουσική είναι η ποπ μουσική. Στον τέταρτο παράγοντα, τα μουσικά είδη που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: η heavy metal και η ξένη ροκ μουσική. Ο παράγοντας ονομάστηκε *Heavy metal- ξένη ροκ*, από τα δύο είδη μουσικής. Στον πέμπτο παράγοντα, τα μουσικά είδη που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: η ελληνική hip-hop/rap και η ξένη hip-hop/rap μουσική. Ο παράγοντας ονομάστηκε *Hip-hop/rap*, από τα δύο είδη, που ουσιαστικά φαίνεται να είναι ένα, ανεξάρτητα από τη γλώσσα των στίχων. Στον τελευταίο παράγοντα, τα μουσικά είδη που είχαν την υψηλότερη φόρτιση ήταν: η βυζαντινή μουσική και η ελληνική παραδοσιακή μουσική. Ο παράγοντας ονομάστηκε *Ελληνική παραδοσιακή- βυζαντινή* από τα δύο είδη μουσικής. Η αξιοπιστία κάθε παράγοντα μετρήθηκε με τον Cronbach α. Έτσι ο α για κάθε παράγοντα είναι: για τον παράγοντα Ethnic- Διεθνής ο α= ,71, για τον παράγοντα

Ελληνική ροκ-έντεχνη ο $\alpha = ,74$, για τον παράγοντα Ποπ ο $\alpha = ,60$, για τον παράγοντα Heavy metal- ξένη ροκ ο $\alpha = ,65$, για τον παράγοντα Hip-hop/rap ο $\alpha = ,69$, και τέλος για τον παράγοντα Ελληνική παραδοσιακή- βυζαντινή ο α είναι μικρότερος του $,50$.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις αναλύσεις συσχέτισης και παλινδρόμησης. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή παρουσιάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ της προσωπικότητας, της συναισθηματικής (θετικής και αρνητικής) κατάστασης και των τύπων δεσμού με τους έξι μουσικούς παράγοντες. Έπειτα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Ιεραρχικής Πολλαπλής Παλινδρόμησης, αναφορικά με το αν οι πέντε παράγοντες της προσωπικότητας σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση (θετική και αρνητική) μπορούν να προβλέψουν τους μουσικούς παράγοντες. Ακόλουθα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Ιεραρχικής Πολλαπλής Παλινδρόμησης, αναφορικά με το αν οι τέσσερις τύποι δεσμού σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση (θετική και αρνητική) μπορούν να προβλέψουν τους μουσικούς παράγοντες. Τέλος, παρουσιάζονται οι συσχετίσεις που έγιναν ανάμεσα στις δραστηριότητες – καταστάσεις και τα είδη μουσικής.

Προσωπικότητα και είδη μουσικής.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι συσχετίσεις που έγιναν ανάμεσα στους πέντε παράγοντες προσωπικότητας και στους έξι μουσικούς παράγοντες. Επειδή υπήρχαν διαφορές μεταξύ των δύο φύλων οι συσχετίσεις υπολογίστηκαν χωριστά για τους άνδρες και τις γυναίκες (**Πίνακας 3**).

Εξωστρέφεια

Από την ανάλυση συσχέτισης βρέθηκε ότι στις **γυναίκες** υπάρχει μια σημαντική θετική σχέση μεταξύ της εξωστρέφειας και της ethnic- διεθνής μουσικής ($r = ,37$, $df = 34$, $p < ,05$). Στους **άνδρες** δεν βρέθηκε καμία στατιστικώς σημαντική σχέση.

Νευρωτισμός

Όσον αφορά και τα δύο φύλα μαζί, ο παράγοντας νευρωτισμός βρέθηκε να έχει μια μικρή θετική σχέση με την ποπ μουσική ($r = ,27$, $df=69$, $p < ,05$). Διαχωρίζοντας τα δύο φύλα, βρέθηκε ότι στις **γυναίκες** ο παράγοντας νευρωτισμός σχετίζεται αρνητικά με την ελληνική ροκ-έντεχνη μουσική ($r = -,38$, $df=34$, $p < ,05$), ενώ στους **άνδρες** δεν βρέθηκε καμία στατιστικώς σημαντική σχέση.

Δεκτικότητα στην εμπειρία

Όσον αφορά και τα δύο φύλα μαζί, η δεκτικότητα στην εμπειρία βρέθηκε να έχει αρνητική σχέση με την ποπ μουσική ($r = -,27$, $df= 69$, $p < ,05$). Αν εξετάσουμε το δύο φύλα χωριστά, τότε στις **γυναίκες** η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζεται θετικά με την ethnic- διεθνή μουσική ($r = ,62$, $df=34$, $p < ,001$), με την ελληνική ροκ-έντεχνη μουσική ($r = ,35$, $df=34$, $p < ,05$), και με τη heavy metal- ξένη ροκ μουσική ($r = ,36$, $df=34$, $p < ,05$). Επιπλέον, η δεκτικότητα στην εμπειρία φάνηκε να έχει αρνητική σχέση με την ελληνική παραδοσιακή- βυζαντινή μουσική ($r = -,47$, $df=34$, $p < ,01$). Το μοναδικό σημαντικό εύρημα στους **άνδρες** αναφορικά με το συγκεκριμένο παράγοντα προσωπικότητας, ήταν μια θετική σχέση με τη heavy metal- ξένη ροκ μουσική ($r = ,49$, $df=33$, $p < ,01$).

Προσήνεια

Βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στην προσήνεια και την ποπ μουσική ($r = ,30$ $df=69$, $p < ,01$). Όταν διαχωρίσαμε τα δύο φύλα, τόσο στις γυναίκες, όσο και στους άνδρες, δεν βρέθηκε καμία στατιστικώς σημαντική σχέση ανάμεσα στην προσήνεια και κάποιο είδος μουσικής.

Ευσυνειδησία

Ο παράγοντας ευσυνειδησία βρέθηκε στις **γυναίκες** να έχει θετική σχέση με την ελληνική παραδοσιακή- βυζαντινή μουσική ($r = ,33$, $df=34$, $p < ,05$).

Αντίθετα, στους **άνδρες** η ευσυνειδησία δεν βρέθηκε να σχετίζεται σημαντικά με κανένα είδος μουσικής.

Πίνακας 3

Συσχετίσεις για τα δύο φύλα, αναφορικά με την προσωπικότητα και τα είδη μουσικής.

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ				ΑΝΔΡΕΣ			
	<i>Ethnic-Διεθνής</i>	<i>Ελλην.ροκ-έντεχνη</i>	<i>Heavy metal</i>	<i>Ελλην. παραδοσιακή</i>	<i>Ethnic-Διεθνής</i>	<i>Ελλην.ροκ-έντεχνη</i>	<i>Heavy metal</i>	<i>Ελλην. παραδοσιακή</i>
Εξωστρέφεια	,37*	-,02	-,20	,05	,19	,08	-,15	,05
Νευρωτισμός	-,12	-,38*	-,26	,04	-,04	,06	,03	-,04
Δεκτικότητα	,62**	,35*	,36*	-,47**	,18	-,05	,49**	,26
Προσήνεια	,23	-,21	-,03	-,03	,18	-,15	,13	,18
Ευσυνειδησία	-,09	-,15	,02	,33*	,16	-,19	-,22	-,14

* $p < ,05$ ** $p < ,01$ *** $p < ,001$

Θετική και αρνητική συναισθηματική κατάσταση και είδη μουσικής.

Από τις αναλύσεις συσχέτισης που έγιναν βρέθηκε ότι για τους **άνδρες**, η **θετική συναισθηματική** κατάσταση, είχε θετική σχέση με την *hip-hop/rap* μουσική ($r = ,39$, $df = 30$, $p < ,05$). Αντίθετα, η **αρνητική συναισθηματική** κατάσταση σχετίζεται θετικά με την *pop* μουσική ($r = ,35$, $df = 30$, $p < ,05$).

Παράλληλα, στις **γυναίκες** βρέθηκε ότι η **θετική συναισθηματική** κατάσταση σχετίζεται θετικά με την *ελληνική παραδοσιακή-βυζαντινή* μουσική ($r = ,41$, $df = 33$, $p < ,05$). Επιπλέον, φάνηκε να υπάρχει μια οριακή (όσον αφορά τη σημαντικότητα) αρνητική σχέση ανάμεσα στην **αρνητική συναισθηματική** κατάσταση και τη *heavy metal-ξένη ροκ* μουσική ($r = -,33$, $df = 33$, $p = ,050$).

Τύποι δεσμού και είδη μουσικής.

Οι αναλύσεις συσχέτισης έδειξαν ότι, στους **άνδρες**, ο **ασφαλής τύπος δεσμού** φάνηκε να έχει θετική σχέση ($r = ,048$, $df = 32$, $p < ,01$), με την *pop* μουσική, ενώ ο **απορριπτικός τύπος δεσμού** είχε αρνητική σχέση ($r = -,34$,

df=32, $p < ,05$) με την ποπ. Επίσης, ο **τύπος δεσμού εμμονής** σχετιζόταν θετικά με τη heavy metal- ξένη ροκ μουσική ($r = ,36$, $df=32$, $p < ,05$).

Στις **γυναίκες**, βρέθηκε μόνο μια οριακή (όσον αφορά τη στατιστική σημαντικότητα) θετική σχέση ανάμεσα στον **ασφαλή τύπο δεσμού** και τη heavy metal- ξένη ροκ μουσική ($r = ,32$, $df=34$, $p = ,050$).

Προσωπικότητα, συναισθηματική κατάσταση και μουσικές προτιμήσεις.

Για την εξέταση της υπόθεσής αν η προσωπικότητα σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση μπορούν να προβλέψουν τις μουσικές προτιμήσεις των νέων, χρησιμοποιήθηκε σε πρώτη φάση η Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση. Σε μια δεύτερη φάση, επαναλήφθηκε η συγκεκριμένη ανάλυση, αυτή τη φορά όμως σταθμίζοντας τις ώρες ανά ημέρα που οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ακούν μουσική, ως μια μεταβλητή η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει τα αποτελέσματα.

Επειδή υπήρχαν διαφορές μεταξύ των δύο φύλων οι αναλύσεις και στις δύο φάσεις, υπολογίστηκαν χωριστά για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Εξωστρέφεια

Στις **γυναίκες** βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στην εξωστρέφεια και την ethnic- διεθνή μουσική ($F_{5,29}=6,33$, $p < ,001$). Η προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης δεν φάνηκε να επηρεάζει αυτή τη σχέση, ενώ το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε στη διακύμανση ήταν 1% ($F_{7,27}=4,22$, $p < ,001$). Επιπλέον, βρέθηκε μια αρνητική τάση ($p = ,052$) μεταξύ της εξωστρέφειας και της heavy metal- ξένης ροκ μουσικής. Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 7,7%. (βλ. **Πίνακα 4**). Στη δεύτερη φάση όταν **σταθμίστηκαν** οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες ότι ακούν μουσική, η συσχέτιση εξωστρέφειας και ethnic- διεθνής μουσικής έπαψε να υφίσταται ($F_{5,27}=4,04$, $p < ,01$). Αντίθετα, με την προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης φάνηκε μια αρνητική σχέση ανάμεσα στην

εξωστρέφεια και τη *heavy metal- ξένη ροκ* μουσική ($F_{7,25}=2,65$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 12,8% (βλ. **Πίνακα 6**).

Στους **άνδρες** τόσο στην πρώτη, όσο και στη δεύτερη φάση, δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα (βλ. **Πίνακες 5** και **7**).

Νευρωτισμός

Στις **γυναίκες** φάνηκε να υπάρχει μια μέση αρνητική σχέση ανάμεσα στο νευρωτισμό και την *ελληνική ροκ- έντεχνη* μουσική ($F_{5,29}=3,21$, $p<,05$). Με την πρόσθεση τις συναισθηματικής κατάστασης τα δεδομένα δεν αλλάζουν, ενώ προσθέτει μόνο 1% επιρροή στη διακύμανση (βλ. **Πίνακα 4**). Η **στάθμιση** των ωρών, έχει ως αποτέλεσμα η προαναφερθείσα σχέση να μην φτάνει σε επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας (βλ. **Πίνακα 6**).

Πίνακας 4: Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση, αναφορικά με την προσωπικότητα, τη συναισθηματική κατάσταση και τις μουσικές προτιμήσεις.

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ							
	Ethnic-Διεθνής		Ελλην.ροκ-έντεχνη		Heavy metal		Hip-hop/ rap	
	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta
	,52		,35		,26		,02	
1.Εξωστρέφεια		,39*		-,07		-,30		,05
Νευρωτισμός		,10		-,45*		-,27		-,08
Δεκτικότητα		,65**		,23		,34		-,11
Προσήνεια		-,01		-,25		,04		,07
Ευσυνειδησία		,17		-,23		-,00		-,03
	,52		,36		,34		,15	
2.Εξωστρέφεια		,41*		-,03		-,42		-,12
Νευρωτισμός		,12		-,44*		-,33		-,27
Δεκτικότητα		,64**		,21		,40*		,07
Προσήνεια		-,01		-,24		,01		,15
Ευσυνειδησία		,16		-,20		-,09		-,00
Αρνητική συναισθ		-,03		,02		-,06		,43
Θετική συναισθ		-,01		-,11		,31		,16

* $p<,05$ ** $p<,01$ *** $p<,001$

Πίνακας 5: Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση, αναφορικά με την προσωπικότητα, τη συναισθηματική κατάσταση και τις μουσικές προτιμήσεις.

	ΑΝΔΡΕΣ							
	Ethnic-Διεθνής		Ελλην.ροκ-έντεχνη		Heavy metal		Hip-hop/ rap	
	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta
	,14		,10		,35		,09	
1.Εξωστρέφεια		,03		,27		-,17		-,03
Νευρωτισμός		,06		,09		,03		,04
Δεκτικότητα		,17		-,04		,54**		-,20
Προσήνεια		,26		-,15		,18		,16
Ευσυνειδησία		,24		-,20		,00		-,20
	,16		,22		,39		,42	
2.Εξωστρέφεια		-,00		,15		-,08		-,21
Νευρωτισμός		,01		,21		-,00		-,12
Δεκτικότητα		,17		-,04		,53**		-,17
Προσήνεια		,19		-,22		,24		-,11
Ευσυνειδησία		,19		-,36		,11		-,44*
Αρνητική συναισθ		,06		-,35		,15		,14
Θετική συναισθ		,16		,32		-,24		,70**

* $p < ,05$ ** $p < ,01$ *** $p < ,001$

Όσον αφορά τους **άνδρες**, δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα μεταξύ του νευρωτισμού και των μουσικών ειδών (βλ. **Πίνακες 5 και 7**).

Δεκτικότητα στην εμπειρία

Στις **γυναίκες** βρέθηκε μια υψηλή θετική σχέση μεταξύ της δεκτικότητας στην εμπειρία και της *ethnic- διεθνής* μουσική ($F_{5,29}=6,33$, $p < ,001$). Η προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης δεν φάνηκε να επηρεάζει ιδιαίτερα τη προαναφερθείσα σχέση, ενώ το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε στη διακύμανση ήταν 1% ($F_{7,27}=4,22$, $p < ,001$). Επίσης, με την προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης στην ανάλυση, φάνηκε να υπάρχει μια σημαντικά θετική σχέση μεταξύ της δεκτικότητας στην εμπειρία και της *heavy metal- ξένης ροκ* μουσικής ($F_{7,27}=1,99$, $p = ,093$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 7,7%. **Σταθμίζοντας** τις ώρες

ανά ημέρα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες ότι ακούν μουσική, η σχέση δεκτικότητας και *ethnic- διεθνής* μουσικής παραμένει ($F_{7,25}=2,93$, $p<,05$), ενώ η σχέση της δεκτικότητας στην εμπειρία και της heavy metal- ξένης ροκ μουσικής παύει να υφίσταται (βλ. **Πίνακα 4** και **Πίνακα 6**). Τέλος, βρέθηκε ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση ($Beta= -,41$, $p<,05$) μεταξύ της δεκτικότητας στην εμπειρία και της *ελληνικής παραδοσιακής- βυζαντινής* μουσικής ($F_{5,29}=2,484$, $p=,055$). Μάλιστα με την προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης στην ανάλυση, η σχέση αυτή παύει να υφίσταται. Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 4%. Ακριβώς το ίδιο συμβαίνει σταθμίζοντας τις ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν ότι ακούν μουσική.

Στους **άνδρες** βρέθηκε να υπάρχει μια σημαντικά θετική σχέση ανάμεσα στη δεκτικότητα στην εμπειρία και τη *heavy metal- ξένη ροκ* μουσική ($F_{5,26}=2,80$, $p<,05$). Η προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης δεν άλλαξε τα

Πίνακας 6: Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση, αναφορικά με την προσωπικότητα, τη συναισθηματική κατάσταση και τις μουσικές προτιμήσεις, **με στάθμιση των ωρών που ακούν μουσική.**

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ							
	Ethnic-Διεθνής		Ελλην.ροκ-έντεχνη		Heavy metal		Hip-hop/ rap	
	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta
	,42		,03		,29		,14	
1.Εξωστρέφεια		,33		-,11		-,32		-,14
Νευρωτισμός		,00		-,32		-,39		,11
Δεκτικότητα		,55**		,34		,21		,06
Προσήνεια		,01		-,17		-,04		,40
Ευσυνειδησία		,14		-,18		-,07		,15
	,45		,05		,42		,27	
2.Εξωστρέφεια		,25		-,01		-,44*		-,27
Νευρωτισμός		-,01		-,31		-,37		-,01
Δεκτικότητα		,62**		,27		,29		,24
Προσήνεια		,01		-,15		-,07		,44*
Ευσυνειδησία		,09		-,07		-,23		,17
Αρνητική συναισθ.		,03		,06		-,16		,41
Θετική συναισθ.		,18		-,30		,42*		,14

* $p<,05$ ** $p<,01$ *** $p<,001$

Πίνακας 7: Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση, αναφορικά με την προσωπικότητα, τη συναισθηματική κατάσταση και τις μουσικές προτιμήσεις, **με στάθμιση των ωρών που ακούν μουσική.**

	ΑΝΔΡΕΣ							
	Ethnic-Διεθνής		Ελλην.ροκ-έντεχνη		Heavy metal		Hip-hop/ rap	
	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta
	,40		,10		,45		,14	
1.Εξωστρέφεια		,29		,08		-,34		,03
Νευρωτισμός		-,13		,02		,10		,14
Δεκτικότητα		,22		-,09		,62**		-,30
Προσήνεια		,51**		-,27		,03		-,01
Ευσυνειδησία		-,11		-,06		,27		-,08
	,45		,24		,50		,53	
2.Εξωστρέφεια		,29		,01		-,29		-,01
Νευρωτισμός		-,26		-,06		,11		-,17
Δεκτικότητα		,18		-,22		,70**		-,46*
Προσήνεια		,41*		-,45		,12		-,33
Ευσυνειδησία		-,26		-,46		,50		-,62*
Αρνητική συναισθ.		,13		-,16		,15		,17
Θετική συναισθ.		,24		,54		-,30		,81***

* $p < ,05$ ** $p < ,01$ *** $p < ,001$

αποτελέσματα, ενώ προσθέτει ένα 4% επιρροής στη διακύμανση ($F_{7,24}=2,18$, $p=,072$) (βλ. **Πίνακα 5**). **Σταθμίζοντας** τις ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες ότι ακούν μουσική, η προαναφερθείσα σχέση δυνάμωσε ($F_{7,22}=3,15$, $p < ,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 51%. Επιπλέον, η προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης στην ανάλυση, φανέρωσε μια σημαντικά αρνητική σχέση ανάμεσα στη δεκτικότητα στην εμπειρία και τη *hip-hop/rap* μουσική ($F_{7,22}=3,67$, $p < ,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 39,3% (βλ. **Πίνακα 7**).

Προσήνεια

Στις **γυναίκες** όταν **σταθμίστηκαν** οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν ότι ακούν μουσική και αφού προστέθηκε στη ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, βρέθηκε θετική σχέση μεταξύ της προσήνειας και της *hip-hop/rap* μουσικής

($F_{7,25}=1,33$, $p=,274$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 13,2% (βλ. **Πίνακα 6**).

Στους **άνδρες**, όταν **σταθμίστηκαν** οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν ότι ακούν μουσική, εμφανίστηκε μια μέτρια θετική σχέση ανάμεσα στην προσήνεια και την ethnic-διεθνή μουσική ($F_{5,24}=3,29$, $p<,05$). Η προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης στην ανάλυση δεν αλλάζει τα δεδομένα, ενώ προσθέτει ένα 5% επιρροής στη διακύμανση ($F_{7,22}= 2,65$, $p<,05$). Ακόμα όταν προστέθηκε η συναισθηματική κατάσταση, φάνηκε να υπάρχει μια αρνητική τάση ($p=,051$) ανάμεσα στην προσήνεια και την ελληνική ροκ-έντεχνη μουσική ($F_{7,22}=1,03$, $p=,43$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 14,6% (βλ. **Πίνακα 7**).

Ευσυνειδησία

Βρέθηκε ότι στους **άνδρες**, η πρόσθεση της συναισθηματικής κατάστασης στην ανάλυση φανερώνει την ύπαρξη μιας σημαντικά αρνητικής σχέσης ανάμεσα στη ευσυνειδησία και τη hip- hop/rap μουσικής ($F_{7,24}=2,50$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 32,7% (βλ. **Πίνακα 5**). Όταν **σταθμίστηκαν** οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες ότι ακούν μουσική και αφού προστέθηκε στη ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, η αρνητική σχέση μεταξύ της ευσυνειδησίας και της hip- hop/rap μουσικής δυνάμωσε ($F_{7,22}=3,67$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 39,3%. Επιπλέον, όταν προστέθηκε η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση, βρέθηκε επίσης μια θετική τάση ($p=,052$) μεταξύ της ευσυνειδησίας και της heavy metal- ξένης ροκ μουσικής ($F_{7,22}=3,15$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 51% (βλ. **Πίνακα 7**).

Στις **γυναίκες**, δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα μεταξύ της ευσυνειδησίας και των μουσικών ειδών.

Θετική συναισθηματική κατάσταση

Βρέθηκε ότι στους **άνδρες**, η πρόσθεση της συναισθηματικής κατάστασης στην ανάλυση φανερώνει την ύπαρξη μιας σημαντικά θετικής σχέσης ανάμεσα στη θετική συναισθηματική κατάσταση και της *hip-hop/rap* μουσικής ($F_{7,24}=2,50$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 32,7% (βλ. **Πίνακα 5**). Όταν **σταθμίστηκαν** οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν ότι ακούν μουσική και αφού προστέθηκε στη ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, η θετική σχέση ανάμεσα στη θετική συναισθηματική κατάσταση και τη *hip-hop/rap* μουσική δυνάμωσε ($F_{7,22}=3,67$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 39,3%. Ακόμα, φάνηκε μια θετική τάση ($p=,052$) ανάμεσα στη θετική συναισθηματική κατάσταση και την *ελληνική ροκ-έντεχνη* μουσική ($F_{7,22}=1,03$, $p=,43$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 14,6%. (βλ. **Πίνακα 7**).

Στις **γυναίκες**, όταν **σταθμίστηκαν** οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν ότι ακούν μουσική, και αφού προστέθηκε η συναισθηματική κατάσταση βρέθηκε μια θετική σχέση μεταξύ της θετικής συναισθηματικής κατάστασης και της *heavy metal-ξένης ροκ* μουσικής ($F_{7,25}=2,65$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 12,8% (βλ. **Πίνακα 6**).

Αρνητική συναισθηματική κατάσταση

Τόσο στους άνδρες, όσο και στις γυναίκες, και στις δύο φάσεις δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα ανάμεσα στην αρνητική συναισθηματική κατάσταση και τα είδη μουσικής.

Όσον αφορά το μουσικό παράγοντα *ποπ μουσική*, τα αποτελέσματα που αναφέρονται αφορούν **και τα δύο φύλα μαζί**. Έτσι, βρέθηκε ότι και ο **νευρωτισμός** (Beta= ,32, $p<,01$) και η **προσήνεια** (Beta= ,28, $p<, 05$)

σχετίζονται σημαντικά και θετικά με την ποπ μουσική ($F_{5,61}=4,03$, $p<,01$). Η πρόσθεση της συναισθηματικής κατάστασης δεν αλλάζει τα αποτελέσματα, ενώ προσθέτει ένα 0,4% επιρροής στη διακύμανση ($F_{7,59}=2,84$, $p<,05$). Τα αποτελέσματα δεν αλλάζουν ούτε όταν σταθμιστούν οι ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες ότι ακούν μουσική.

Τύποι δεσμού, συναισθηματική κατάσταση και είδη μουσικής.

Για την εξέταση της υπόθεσής αν οι τέσσερις τύποι δεσμού σε συνδυασμό με τη θετική- αρνητική συναισθηματική κατάσταση μπορούν να προβλέψουν τις μουσικές προτιμήσεις των νέων, χρησιμοποιήθηκε η Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση. Θεωρήθηκε αναγκαίο να σταθμιστούν οι ώρες ανά ημέρα που οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ακούν μουσική, ως μια σημαντική μεταβλητή η οποία επηρεάζει την πρόβλεψη. Επειδή υπήρχαν διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, οι αναλύσεις υπολογίστηκαν χωριστά για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Τύπος δεσμού Ασφαλής

Στις **γυναίκες** βρέθηκε μια θετική σχέση μεταξύ του ασφαλή τύπο δεσμού και της *heavy metal- ξένης ροκ* μουσικής ($F_{4,28}=3,35$, $p<,05$) Όταν εισήχθη η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση η προαναφερθείσα σχέση δυνάμωσε ($F_{6,26}=3,60$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 13%. Βρέθηκε ακόμα να υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του ασφαλή τύπου δεσμού και της *hip- hop/rap* μουσικής ($F_{4,28}=2,69$, $p=,051$). Όταν προστέθηκε η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση, τα αποτελέσματα άλλαξαν. Η συσχέτιση που προαναφέρθηκε γίνεται απλά μια θετική τάση ($p=,056$) ($F_{6,26}=1,92$, $p=,115$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν μόνο 3% (βλ. **Πίνακα 8**).

Στους **άνδρες** δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα (βλ. **Πίνακα 9**).

Τύπος δεσμού Φοβικός

Στις **γυναίκες**, βρέθηκε να υπάρχει μια αρνητική σχέση μεταξύ του φοβικού τύπου δεσμού και της ελληνικής ροκ-έντεχνης μουσικής ($F_{4,28}=1,55$, $p=,213$). Όταν προστέθηκε στην ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, η προηγούμενη σχέση έπαψε να υπάρχει ($F_{2,26}=2,61$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 19% (βλ. **Πίνακα 8**).

Στους **άνδρες**, όταν προστέθηκε στην ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, βρέθηκε μια αρνητική σχέση ανάμεσα στο τύπο δεσμού φοβικό και την ποπ μουσική ($F_{6,23}=4,06$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 16% (βλ. **Πίνακα 9**).

Πίνακας 8: Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση, αναφορικά με τους τύπους δεσμού, τη συναισθηματική κατάσταση και τις μουσικές προτιμήσεις, **με στάθμιση των ωρών που ακούν μουσική**.

		ΓΥΝΑΙΚΕΣ											
		Ethnic-Διεθνής		Ελλην.Ροκ-έντεχνη		Ποπ		Heavy metal		Hip-hop/rap		Ελλην. παραδοσιακή	
		R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta
1.	Ασφαλής	,12	,19	,18	-,06	,14	,08	,32	,46**	,27	,35*	,06	-,01
	Φοβικός		-,15		-,41*		,22		,05		,08		,23
	Εμμονής		,18		-,13		-,27		-,37*		,38*		,14
	Απορριπτικός		,18		,38		,12		,13		,00		-,05
2.	Ασφαλής	,17	,22	,37	,14	,22	-,03	,45	,51**	,30	,37	,24	-,21
	Φοβικός		-,06		-,33		,10		,21		,03		,13
	Εμμονής		,20		-,02		-,34		-,32*		,38*		,04
	Απορριπτικός		,12		,34		,19		,03		,04		-,00
	Αρνητική συναισθ.		-,21		-,01		,22		-,38*		,16		,07
	Θετική συναισθ.		-,01		-,49**		,21		-,01		-,10		,45*

* $p<,05$ ** $p<,01$ *** $p<,001$

Πίνακας 9: Ιεραρχική Πολλαπλή Παλινδρόμηση, αναφορικά με τους τύπους δεσμού, τη συναισθηματική κατάσταση και τις μουσικές προτιμήσεις, **με στάθμιση των ωρών που ακούν μουσική.**

		ΆΝΔΡΕΣ											
		Ethnic-Διεθνής		Ελλην.Ροκ-έντεχνη		Ποπ		Heavy metal		Hip-hop/rap		Ελλην. παραδοσιακή	
		R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta	R	Beta
		,14		,19		,34		,03		,05		,16	
1.Ασφαλής Φοβικός			-,12		-,08		,21		-,04		-,11		-,14
			-,23		-,21		-,32		-,09		,12		,29
Εμμονής Απορριπτικός			,32		-,03		,45*		,12		-,16		-,16
			,10		,28		,00		-,14		-,04		,15
		,34		,23		,51		,05		,41		,18	
2.Ασφαλής Φοβικός			-,36		-,15		,17		,00		-,31		-,23
			-,33		-,30		-,48*		-,05		-,13		,27
Εμμονής Απορριπτικός			,55*		-,02		,30		,09		-,20		-,06
			-,02		,23		-,05		-,10		-,19		,11
Αρνητική συναισθ.			-,21		,11		,43*		-,00		,40*		-,10
			,52*		,18		,12		-,13		,48*		,18

*p<,05 **p<,01 ***p<,001

Τύπος δεσμού Εμμονής

Στις **γυναίκες**, βρέθηκε μια αρνητική σχέση μεταξύ του τύπου δεσμού εμμονής και της *heavy metal- ξένης ροκ* μουσικής ($F_{4,28}=3,35$, $p<,05$). Όταν εισήχθη η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση, η προαναφερθείσα σχέση παρέμεινε ($F_{6,26}=3,60$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 13%. Επιπλέον, βρέθηκε μια θετική σχέση του τύπου δεσμού εμμονής με τη *hip-hop/rap* μουσική ($F_{4,28}=2,69$, $p=,051$). Όταν προστέθηκε η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση, η προαναφερθείσα θετική σχέση παρέμεινε ($F_{6,26}=1,92$, $p=,115$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν μόνο 3% (βλ. **Πίνακα 8**).

Στους **άνδρες** βρέθηκε μια θετική σχέση μεταξύ του τύπου δεσμού εμμονής και της *ποπ* μουσικής ($F_{4,25}=3,33$, $p<,05$). Όταν προστέθηκε στην ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, η προηγούμενη σχέση έπαψε να υπάρχει ($F_{6,23}=4,06$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική

κατάσταση στη διακύμανση ήταν 16%. Επιπλέον, όταν εισήχθη η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση, παρουσιάστηκε μια θετική σχέση μεταξύ του τύπου δεσμού εμμονής με την *ethnic- διεθνή* μουσική ($F_{6,23}=2,03$, $p=,102$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 20% (βλ. **Πίνακα 9**).

Τύπος δεσμού Απορριπτικός

Στον συγκεκριμένο τύπο δεσμού, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Αρνητική συναισθηματική κατάσταση

Στις **γυναίκες** όταν εισήχθη η συναισθηματική κατάσταση στην ανάλυση, βρέθηκε μια αρνητική σχέση μεταξύ της αρνητικής συναισθηματικής κατάστασης και της *heavy metal- ξένης ροκ* μουσικής ($F_{6,26}=3,60$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 13% (βλ. **Πίνακα 8**).

Στους **άνδρες** όταν προστέθηκε στην ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, βρέθηκε μια θετική σχέση μεταξύ της *ποπ* και της αρνητικής συναισθηματικής κατάστασης ($F_{6,23}=4,06$, $p<,01$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 16%. Επιπλέον, με την προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης, βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στην αρνητική συναισθηματική κατάσταση και τη *hip- hop/rap* μουσική ($F_{6,23}=2,70$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 35,6% (βλ. **Πίνακα 9**).

Θετική συναισθηματική κατάσταση

Στις **γυναίκες**, όταν προστέθηκε στην ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, βρέθηκε μια αρνητική σχέση μεταξύ της θετικής συναισθηματικής κατάστασης και της *ελληνικής ροκ- έντεχνης* μουσικής ($F_{2,26}=2,61$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση

ήταν 19%. Επιπλέον, με την προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης, βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στη θετική συναισθηματική κατάσταση και την ελληνική παραδοσιακή-βυζαντινή μουσική ($F_{6,26}=1,38$, $p=,258$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 17% (βλ. **Πίνακα 8**).

Στους **άνδρες** όταν προστέθηκε στην ανάλυση η συναισθηματική κατάσταση, βρέθηκε μια θετική σχέση μεταξύ της ethnic- διεθνής μουσική και της θετικής συναισθηματικής κατάστασης ($F_{6,23}=2,03$, $p=,102$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 20%. Επιπλέον, με την προσθήκη της συναισθηματικής κατάστασης, βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στη θετική συναισθηματική κατάσταση και τη hip- hop/rap μουσική ($F_{6,23}=2,70$, $p<,05$). Το ποσοστό επιρροής που πρόσθεσε η συναισθηματική κατάσταση στη διακύμανση ήταν 35% (βλ. **Πίνακα 9**).

Δραστηριότητες- καταστάσεις και είδη μουσικής.

Για την εξέταση της υπόθεσης αν υπάρχει σχέση ανάμεσα στις δραστηριότητες – καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι τους αρέσει να ακούν μουσική και τα είδη μουσικής, έγιναν αναλύσεις συσχέτισης. Επειδή υπήρχαν διαφορές μεταξύ των δύο φύλων οι συσχετίσεις υπολογίστηκαν χωριστά για τους άνδρες και τις γυναίκες (**Πίνακας 10**).

Όσον αφορά τις **γυναίκες**, βρέθηκε να υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στον παράγοντα γνωστικές διαδικασίες και τον παράγοντα ethnic- διεθνής μουσική. Αντίθετα, βρέθηκε μια αρνητική σχέση μεταξύ του παράγοντα γνωστικές διαδικασίες και του παράγοντα ελληνική παραδοσιακή-βυζαντινή μουσική. Τέλος, βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στον παράγοντα ταξιδεύοντας και τον παράγοντα ελληνική ροκ- έντεχνη μουσική.

Στους **άνδρες**, βρέθηκε μόνο μια θετική σχέση ανάμεσα στον παράγοντα μοναχικότητα και τον παράγοντα heavy metal- ξένη ροκ μουσική.

Πίνακας 10

Συσχετίσεις για τα δύο φύλα, αναφορικά με τις δραστηριότητες - καταστάσεις και τα είδη μουσικής.

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ				ΑΝΔΡΕΣ			
	<i>Ethnic-Διεθνής</i>	<i>Ελλην.ροκ-έντεχνη</i>	<i>Heavy metal</i>	<i>Ελλην. παραδοσιακή</i>	<i>Ethnic-Διεθνής</i>	<i>Ελλην.ροκ-έντεχνη</i>	<i>Heavy metal</i>	<i>Ελλην. παραδοσιακή</i>
Γνωστικές Διαδικασίες	,34*	,03	,29	-,53**	,18	-,17	,08	-,07
Μοναχικότητα	,26	,12	,31	,07	,02	-,09	,45**	,02
Ταξιδεύοντας,	,13	,33*	-,08	-,15	,10	,05	-,23	-,05

* $p < ,05$ ** $p < ,01$ *** $p < ,$

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από τα αποτελέσματα φάνηκε να επιβεβαιώνεται η υπόθεσή μας, αναφορικά με το ότι **η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζονται με τα διάφορα είδη μουσικής**. Τόσο η εξωστρέφεια, όσο και η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετίζονται με πολλά και διαφορετικά είδη μουσικής. Πιο συγκεκριμένα, η *εξωστρέφεια* στις γυναίκες του δείγματος, βρέθηκε να σχετίζεται με την ethnic, τη τζαζ, τη soul, την ηλεκτρονική, την κλασική μουσική και τα soundtracks (όλα αυτά τα είδη αποτελούν τον παράγοντα που ονομάσαμε Ethnic –Διεθνής). Παράλληλα, στις γυναίκες η *δεκτικότητα στην εμπειρία* σχετιζόταν θετικά με τον Ethnic –Διεθνή παράγοντα, την ελληνική έντεχνη, την ελληνική ροκ μουσική καθώς και τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική, ενώ σχετιζόταν αρνητικά με την ελληνική παραδοσιακή και τη βυζαντινή μουσική. Αναφορικά με τους άνδρες, η δεκτικότητα στην εμπειρία σχετιζόταν θετικά με τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική.

Θα μπορούσαμε να πούμε, ότι οι εξωστρεφείς γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα, ίσως να προτιμούν να ακούν τα συγκεκριμένα είδη μουσικής επειδή τους αρέσει να γνωρίζουν και να ανακαλύπτουν καινούργια πράγματα. Με αλλά λόγια επειδή τους αρέσει να ανακαλύπτουν καινούργια, διαφορετικά και περίεργα μουσικά ακούσματα. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες συμμετέχουσες οι οποίες ήταν δεκτικές στην εμπειρία έδειξαν προτίμηση για πολλά και ταυτόχρονα διαφορετικά

μουσικά είδη. Το ότι επιλέγουν να ακούσουν είδη τα οποία δεν είναι «εύκολα» ή «ελαφριά», όσον αφορά την ακρόασή τους (και κατά την άποψή μας δεν είναι ευρείας κατανάλωσης μουσικά είδη), μπορεί να δείχνει την τάση που έχουν να θέλουν να δοκιμάζουν καινούργιες εμπειρίες, αλλά και την ανάγκη τους να επιλέγουν μουσικά ερεθίσματα που τις βοηθούν να ξεφεύγουν από τη μονοτονία της καθημερινότητας. Ακόμα και το γεγονός ότι έδειξαν να μην τους αρέσουν είδη όπως η ελληνική παραδοσιακή και η βυζαντινή μουσική, φαίνεται να είναι λογικό, αν λάβουμε υπόψη μας τα χαρακτηριστικά των ατόμων που είναι δεκτικά στην εμπειρία. Η ελληνική παραδοσιακή και η βυζαντινή μουσική, είναι είδη που εκφράζουν συμβατικότητα και τα άτομα τα οποία είναι δεκτικά στην εμπειρία, χαρακτηρίζονται από μια ανεξαρτησία στον τρόπο που σκέφτονται και αντιλαμβάνονται τα πράγματα γύρω τους. Τέλος, οι άνδρες συμμετέχοντες που ήταν δεκτικοί στην εμπειρία, δηλώνοντας την προτίμησή τους για τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική, μπορεί να δείχνουν την ανάγκη τους να διαφοροποιούνται και να μην είναι συμβατικοί.

Σχετικά με τους άλλους παράγοντες της προσωπικότητας, βρέθηκε ότι στις γυναίκες ο νευρωτισμός σχετιζόταν αρνητικά με την ελληνική έντεχνη και την ελληνική ροκ μουσική. Για το συγκεκριμένο εύρημα δεν μπορούμε να πούμε πολλά πράγματα και αυτό γιατί πρώτον, θεωρούμε ότι χρειάζεται περισσότερη διερεύνηση η σχέση ανάμεσα στην προσωπικότητα και την ελληνική μουσική και δεύτερον, γιατί διατηρούμε κάποιες επιφυλάξεις, αναφορικά με την κλίμακα μουσικών προτιμήσεων που χρησιμοποιήσαμε.

Όταν στη συνέχεια σταθμίσαμε τις ώρες ανά ημέρα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες ότι ακούν μουσική εξετάσαμε αν η προσωπικότητα σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση, μπορούν να προβλέψουν τα διάφορα είδη μουσικής. Ο λόγος που έγινε η στάθμιση των ωρών είναι γιατί όταν κάποιος ακούει πολλές ώρες την ημέρα μουσική, ενδεχομένως να επιλέγει να ακούει διάφορα είδη μουσικής, συγκριτικά με κάποιον που ακούει λιγότερες ώρες την ημέρα. Θεωρήσαμε λοιπόν, ότι η συγκεκριμένη μεταβλητή θα επηρεάσει τα αποτελέσματα μας, όπως και έγινε. Η στάθμιση των ωρών, φανέρωσε αρκετές

διαφοροποιήσεις, όσον αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στην προσωπικότητα και τα είδη μουσικής. Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στα ευρήματα που παρέμειναν σταθερά, που δεν αλλοιώθηκαν δηλαδή από τη στάθμιση των ωρών.

Έτσι λοιπόν, η **δεκτικότητα στην εμπειρία φάνηκε να είναι πολύ καλός προβλεπτικός παράγοντας, τόσο στους άνδρες, όσο και στις γυναίκες**. Στις γυναίκες βρέθηκε να σχετίζεται θετικά με την ethnic, τη τζαζ, τη soul, την ηλεκτρονική, την κλασική μουσική και τα soundtracks. Στους άνδρες, βρέθηκε ξανά να σχετίζεται θετικά με τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να πούμε ότι στο ανδρικό δείγμα, η δεκτικότητα στην εμπειρία σε συνδυασμό με τη θετική συναισθηματική κατάσταση φάνηκαν να επηρεάζουν την προτίμηση για τη hip-hop/rap μουσική. Με άλλα λόγια, φάνηκε ότι οι άνδρες συμμετέχοντες που ήταν περισσότερο δεκτικοί στην εμπειρία δεν προτιμούσαν τη hip-hop/rap μουσική, ενώ εκείνοι που είχαν περισσότερα θετικά συναισθήματα, φάνηκε να την προτιμούν.

Όσον αφορά την **εξωστρέφεια**, στο γυναικείο δείγμα βρέθηκε μόνο ότι σχετίζεται αρνητικά με τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική. Μάλιστα, η συγκεκριμένη σχέση επηρεάστηκε από τη θετική συναισθηματική κατάσταση. Έτσι, οι γυναίκες που ήταν περισσότερο εξωστρεφείς δεν προτιμούσαν τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική, ενώ αντίθετα τα συγκεκριμένα είδη, άρεσαν στις γυναίκες που είχαν περισσότερα θετικά συναισθήματα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στις αναλύσεις που έγιναν στο γυναικείο δείγμα χωρίς τη στάθμιση των ωρών, βρέθηκε μια θετική σχέση ανάμεσα στην εξωστρέφεια και τον ethnic- διεθνή παράγοντα. Όμως για λόγους που προαναφέρθηκαν (δηλαδή τη στάθμιση των ωρών και την επίδραση της συναισθηματικής κατάστασης), **διατηρούμε μια επιφύλαξη, αναφορικά με το κατά πόσο η εξωστρέφεια είναι καλός προβλεπτικός παράγοντας για τις μουσικές προτιμήσεις**.

Αναφορικά με τους άλλους τύπους προσωπικότητας, η προσήνεια στο ανδρικό δείγμα φάνηκε να σχετίζεται θετικά με την προτίμηση για την ethnic, τη τζαζ, τη soul, την ηλεκτρονική, την κλασική μουσική και τα soundtracks. Στο

γυναικείο δείγμα, η προσήνεια φάνηκε να επηρεάζεται εμμέσως από τη συναισθηματική κατάσταση και να σχετίζεται θετικά με τη hip-hop/rap μουσική. Επιπλέον, και για τα δύο φύλα μαζί, η προσήνεια σχετιζόταν θετικά με την ποπ μουσική, ένα εύρημα σύμφωνο με τα αποτελέσματα των Rentfrow & Gosling (2003).

Ο νευρωτισμός φάνηκε να σχετίζεται θετικά με την ποπ μουσική, ένα εύρημα που ταιριάζει στα αποτελέσματα του Dollinger (1993). Τα άτομα με υψηλό σκορ στο νευρωτισμό, ίσως προτιμούν να ακούν τη ποπ μουσική (ένα «ανάλαφρο», ευχάριστο και με πολύ ρυθμό μουσικό είδος), για να διασκεδάσουν και να χορέψουν, αλλά και για να αποφύγουν τα αρνητικά συναισθήματα που ίσως να τους προκαλούν άλλα είδη μουσικής.

Τέλος βρέθηκε ότι, όσο περισσότερο ευσυνείδητοι ήταν οι άνδρες τόσο λιγότερο τους άρεσε η hip-hop/rap μουσική. Αντίθετα, όσο περισσότερα θετικά συναισθήματα είχαν, τόσο περισσότερο τους άρεσε η hip-hop/rap μουσική.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να πούμε ότι η συναισθηματική κατάσταση δεν φάνηκε να επηρεάζει πολύ τις μουσικές προτιμήσεις των συμμετεχόντων. Σαφώς μεγαλύτερη επιρροή στις μουσικές προτιμήσεις είχε η προσωπικότητα. Η συναισθηματική κατάσταση και μάλιστα η θετική συναισθηματική κατάσταση, είχε σαφή επίδραση στην προτίμηση για τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική (στο γυναικείο δείγμα) και στην προτίμηση για τη hip-hop/rap μουσική (στο ανδρικό δείγμα).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, **δεν βρέθηκαν πολλές συσχετίσεις ανάμεσα στους τύπους δεσμού και τα είδη μουσικής**. Πιο συγκεκριμένα, στο ανδρικό δείγμα η ποπ μουσική σχετιζόταν θετικά με τον ασφαλή τύπο, ενώ αντίθετα σχετιζόταν αρνητικά με τον απορριπτικό τύπο δεσμού. Επιπλέον, ο τύπος δεσμού εμμονής σχετιζόταν θετικά με τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική.

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι η ρύθμιση του συναισθήματος είναι μια πολύ βασική που συνδέεται άμεσα με τους τύπους δεσμού (Καφέτσιος, 2003) και ότι τα άτομα με ασφαλή τύπο δεσμού δίνουν έμφαση στα θετικά συναισθήματα, ενώ

τα ανασφαλή άτομα (τύπος εμμονής, τύπος απορριπτικός, τύπος φοβικός) εστιάζουν στα αρνητικά συναισθήματα (Kobak & Sceery, 1988), θα μπορούσαμε να πούμε τα ακόλουθα. Φαίνεται ότι οι ασφαλείς άνδρες του δείγματος, ίσως προτιμούν να ακούν ποπ μουσική, επειδή τους προκαλεί θετικά συναισθήματα και τους κάνει να αισθάνονται ευχάριστα. Αντίθετα, οι άνδρες της διάστασης απορριπτικός, δεν προτιμούν την ποπ μουσική γιατί ίσως δεν ταιριάζει στην ιδιοσυγκρασία τους. Επιπλέον, οι άνδρες της διάστασης εμμονής, ίσως να προτιμούν τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική, γιατί τους «βοηθά να εκφράσουν» ή να «κατευνάσουν» τα αρνητικά συναισθήματα που βιώνουν.

Όσον αφορά τώρα το κατά πόσο οι τέσσερις τύποι δεσμού σε συνδυασμό με τη συναισθηματική κατάσταση, μπορούν να προβλέψουν τα είδη μουσικής, βρέθηκε ότι στο γυναικείο δείγμα, ο φοβικός τύπος δεσμού και η θετική συναισθηματική σχετίζονταν αρνητικά με την ελληνική έντεχνη και την ελληνική ροκ μουσική. Για το συγκεκριμένο εύρημα δεν μπορούμε να πούμε πολλά. Ίσως μόνο ότι τα αποτελέσματά μας δείχνουν και εδώ, όπως και στην προσωπικότητα (βλ. Πίνακα 4), ότι η ελληνική έντεχνη και η ελληνική ροκ είναι δύο είδη μουσικής που δεν προτιμώνται, ούτε από τις γυναίκες συμμετέχουσες που βιώνουν αυξημένο άγχος ή αρνητικά συναισθήματα, ούτε όμως και από αυτές που φαίνεται να έχουν περισσότερα θετικά συναισθήματα. Αυτό μας δίνει για άλλη μια φορά το έναυσμα να πούμε ότι χρειάζεται να διερευνηθούν περισσότερο τα ελληνικά είδη μουσικής.

Επιπρόσθετα, οι γυναίκες συμμετέχουσες με ασφαλή τύπο δεσμού, φάνηκαν να προτιμούν να ακούν heavy metal και ξένη ροκ μουσική. Αντίθετα οι γυναίκες με τύπο δεσμού εμμονής και αυτές που είχαν περισσότερα αρνητικά συναισθήματα, δεν προτιμούσαν τα συγκεκριμένα είδη. Από την άλλη, τόσο οι ασφαλείς γυναίκες, όσο και οι γυναίκες με τύπο δεσμού εμμονής προτιμούσαν τη hip-hop/rap μουσική.

Οι άνδρες συμμετέχοντες με τύπο δεσμού εμμονής και αυτοί που είχαν περισσότερα θετικά συναισθήματα, προτιμούσαν την ethnic, τη τζαζ, τη soul, την ηλεκτρονική, την κλασική μουσική και τα soundtracks. Επιπλέον, η ποπ μουσική

αρέσει στους άνδρες της διάστασης εμμονής, ενώ αντίθετα δεν αρέσει στους άνδρες της διάστασης φοβικός. Η προτίμηση για την ποπ μουσική φαίνεται να επηρεάζεται από την αρνητική συναισθηματική κατάσταση, η οποία σχετίζεται θετικά με το συγκεκριμένο είδος. Τέλος, αξιοπερίεργο είναι το εύρημα που δείχνει ότι στους άνδρες, τόσο η αρνητική, όσο και η θετική συναισθηματική κατάσταση σχετίζονται θετικά με τη hip-hop/rap μουσική.

Η συναισθηματική κατάσταση φάνηκε να επηρεάζει την προτίμηση για τα διάφορα είδη μουσικής. Έτσι, η θετική συναισθηματική κατάσταση είχε επίδραση στην προτίμηση της ελληνικής έντεχνης, της ελληνικής ροκ, της ελληνικής παραδοσιακής και της βυζαντινής μουσικής (στις γυναίκες), αλλά και στην προτίμηση για τη hip-hop/rap, την ethnic, τη τζαζ, τη soul, την ηλεκτρονική, την κλασική μουσική και τα soundtracks (στους άνδρες). Από την άλλη, η αρνητική συναισθηματική κατάσταση, επηρέασε την προτίμηση για τη heavy metal και την ξένη ροκ (στις γυναίκες), την ποπ και τη hip-hop/rap (στους άνδρες).

Περνώντας τώρα στις δραστηριότητες/ καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι τους αρέσει να ακούν μουσική και τη σχέση που αυτές έχουν με τα είδη μουσικής φάνηκε ότι, όταν οι γυναίκες συμμετέχουσες κάνουν δραστηριότητες που απαιτούν νοητική επεξεργασία (όταν διαβάζουν ή όταν δουλεύουν) ή όταν περπατούν στο δρόμο, ενδεχομένως προτιμούν να ακούνε ethnic, τζαζ, soul, ηλεκτρονική, κλασική μουσική και soundtracks. Αντίθετα, όταν κάνουν τις παραπάνω δραστηριότητες μάλλον δεν προτιμούν να ακούνε ελληνική παραδοσιακή και βυζαντινή μουσική. Το τελευταίο εύρημα είναι λογικό, αν λάβουμε υπόψη μας ότι ιδιαίτερα η ελληνική παραδοσιακή μουσική, γίνεται αντιληπτή ως ένα είδος, που το ακούμε συνήθως σε γιορτές και με τη συντροφιά άλλων ατόμων. Επιπλέον, όταν βρίσκονται μέσα στο αυτοκίνητο ή όταν ταξιδεύουν, οι γυναίκες συμμετέχοντες ίσως προτιμούν να ακούνε ελληνική έντεχνη και ελληνική ροκ μουσική. Από την άλλη, οι άνδρες συμμετέχοντες, ενδεχομένως να προτιμούν να ακούνε τη heavy metal και την ξένη ροκ μουσική, όταν είναι μόνοι τους και στο σπίτι τους.

Ανακεφαλαιώνοντας, θα λέγαμε ότι η εξωστρέφεια και η δεκτικότητα στην εμπειρία βρέθηκαν να σχετίζονται με τα διάφορα είδη μουσικής. Μάλιστα, η δεκτικότητα στην εμπειρία, βρέθηκε να είναι καλός προβλεπτικός παράγοντας των μουσικών προτιμήσεων. Αναφορικά με τους τύπους δεσμού, ο ασφαλής τύπος δεσμού και ο τύπος δεσμού εμμονής, έχουν σχέση και προβλέπουν τα διάφορα μουσικά είδη. Όμως, πιστεύουμε ότι χρειάζεται περισσότερη διερεύνηση η επίδραση των τύπων δεσμού στις μουσικές προτιμήσεις.

Περιορισμοί

Ένας πρώτος περιορισμός της έρευνας, είναι ο μικρός αριθμός του δείγματος. Σε αυτό, πιθανόν να οφείλεται το γεγονός ότι δεν υπήρξαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα σε αρκετές αναλύσεις και ιδιαιτέρως στις αναλύσεις που είχαν να κάνουν με τους άνδρες συμμετέχοντες. Επιπλέον, δεν εξαιρέθηκαν από τις αναλύσεις οι συμμετέχοντες που είχαν ακραίες τιμές σε κάποιες μεταβλητές, αλλά και αυτοί, των οποίων οι απαντήσεις ήταν ελλιπείς. Μια ενέργεια που μπορεί να επηρέασε τα αποτελέσματα.

Ένας δεύτερος περιορισμός έχει να κάνει με τις δύο κλίμακες που χρησιμοποιήθηκαν: την κλίμακα για τα είδη μουσικής και την κλίμακα για τις δραστηριότητες – καταστάσεις. Όσον αφορά τα είδη μουσικής, η κλίμακα δημιουργήθηκε από την ίδια την ερευνήτρια και δεν είναι σταθμισμένη. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει σταθμισμένη κλίμακα για τις μουσικές προτιμήσεις. Παράλληλα, δεν έγινε μετάφραση και χρήση μιας κλίμακας του εξωτερικού (όπως αυτή των Little & Zuckerman, 1986), γιατί θεωρήθηκε αναγκαίο για ευνόητους λόγους, να υπάρξει διάκριση ανάμεσα στην ελληνική και την ξένη μουσική. Έτσι λοιπόν σκοπός μας ήταν η δημιουργία μιας κλίμακας που θα αποτελούνταν από διαφορετικά μουσικά είδη, διαχωρισμένα όσον αφορά τη γλώσσα των στίχων (π.χ. ελληνική hip-hop και ξένη hip-hop μουσική), ενώ ταυτόχρονα θα εντάσσονταν σε αυτήν είδη μουσικής που υπάρχουν αποκλειστικά στην Ελλάδα (π.χ. ελληνική έντεχνη μουσική, ελληνικά λαϊκά). Θα πρέπει να πούμε σε αυτό το

σημείο, ότι ανεξάρτητα με τα παραπάνω, η κλίμακα που χρησιμοποιήσαμε είχε ως ένα μεγάλο βαθμό ομοιότητες με άλλες κλίμακες, αναφορικά με τα πιο γενικά είδη μουσικής (όπως η τζαζ, η κλασική μουσική κ.α.).

Παρά την αρχική διάκριση που έγινε ανάμεσα στην ελληνική και στην ξένη μουσική, από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων δεν φαίνεται να υπάρχει σαφής διαχωρισμός. Με άλλα λόγια, δεν βρέθηκαν δύο διαφορετικές κατηγορίες που να διαχωρίζουν την ελληνική και την ξένη μουσική. Σε δύο μόνο περιπτώσεις (στην ελληνική έντεχνη/ ροκ μουσική και στην ελληνική παραδοσιακή/ βυζαντινή) δημιουργήθηκαν παράγοντες που περιείχαν εξολοκλήρου «ελληνικά είδη μουσικής». Επίσης, σε περιπτώσεις όπως για παράδειγμα της hip-hop μουσικής, οι συμμετέχοντες δεν φάνηκαν να επηρεάζονται από τη διάκριση της ελληνικής hip-hop από την ξένη hip-hop μουσική, όσον αφορά την προτίμησή τους. Με άλλα λόγια, αν κάποιος προτιμά να ακούει hip-hop μουσική, θα του αρέσει το συγκεκριμένο είδος ανεξάρτητα από τη γλώσσα των στίχων.

Ακόμα, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι δεν ελέγχθηκε αν τα μουσικά είδη που επέλεξαν οι συμμετέχοντες, είναι αυτά που ακούν καθημερινά ή σε σταθερή συχνότητα. Επειδή οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στηρίχτηκαν σε αυτοαναφορές, δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι πράγματι οι συμμετέχοντες προτιμούν τα είδη που δήλωσαν. Για παράδειγμα μπορεί σε κάποιον να αρέσει ένα είδος μουσικής, αλλά όταν θα πρέπει να το δηλώσει να μην το κάνει, θεωρώντας ότι δεν είναι τόσο «cool». Από την άλλη, μπορεί κάποιοι συμμετέχοντες να δήλωσαν ότι τους αρέσουν κάποια είδη μουσικής, χωρίς αυτό να ισχύει, μόνο και μόνο για να «δώσουν καλές εντυπώσεις». Ένας καλύτερος τρόπος για τον έλεγχο των μουσικών προτιμήσεων, θα ήταν με τη διεξαγωγή πειράματος.

Τέλος, στο γυναικείο δείγμα βρέθηκαν αρκετές συσχετίσεις με την ελληνική παραδοσιακή μουσική. Αυτό πιθανόν να οφείλεται στο ότι 14 από τις 37 γυναίκες του δείγματος είχαν καταγωγή από την Κρήτη.

Η κλίμακα για τις δραστηριότητες και τις καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες καλούνταν να απαντήσουν αν τους αρέσει να ακούν μουσική, δημιουργήθηκε επίσης από την ερευνήτρια και δεν είναι σταθμισμένη κλίμακα.

Για τους παραπάνω λόγους, δεν μπορούμε να είμαστε απόλυτοι όσον αφορά τα ευρήματα της παρούσας έρευνας. Θα μπορούσαμε όμως να πούμε ότι η συγκεκριμένη έρευνα ίσως αποτελεί αφετηρία για μια μελλοντική έρευνα πάνω στις μουσικές προτιμήσεις.

Κλείνοντας, σε μια μελλοντική έρευνα για τις μουσικές προτιμήσεις, θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθεί με περισσότερη προσοχή η εξοικείωση των συμμετεχόντων με τα διάφορα είδη μουσικής, αλλά και η συχνότητα με την οποία οι συμμετέχοντες επιλέγουν να ακούν τα είδη που προτιμούν. Με αυτόν τον τρόπο, υποδεικνύεται πιο ξεκάθαρα και αξιόπιστα η σταθερότητα στις προτιμήσεις των συμμετεχόντων. Επιπλέον, θα πρέπει να διερευνηθούν η ηλικία, η ύπαρξη στίχων ή όχι στη μουσική, η επίδραση του πλαισίου και η επιρροή των άλλων ατόμων, ως μεταβλητές που επηρεάζουν τις μουσικές προτιμήσεις των ανθρώπων.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Altenmuller, E, Schurmann, K., Lim, V. K., & Parlitz, D. (2002). Hits to the left, flops to the right: different emotions during listening to music are reflected in cortical lateralization patterns. *Neuropsychologia, 40*, 2242-2256.
- Anderson, C. A., Carnagey, N. L., & Eubanks, J. (2003). Exposure to violent media: The effect of songs with violent lyrics on aggressive thoughts and feelings. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*, 960-971.
- Berlyne, D. E. (1974). *Studies in the new experimental aesthetics: Steps towards an objective psychology of aesthetic appreciation*. London: Halstead Press.
- Carpentier, F. D., Knobloch, S., & Zillmann, D. (2003). Rock, rap, and rebellion: comparisons of traits predicting selective exposure to defiant music. *Personality and Individual Differences, 35*, 1643-1655.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1985). *The NEO Personality Inventory manual*. Odessa, Fl.: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *The Revised NEO Personality Inventory manual*. Odessa, Fl.: Psychological Assessment Resources.
- Dollinger, S. J. (1993). Research Note: Personality and music preference: Extraversion and excitement seeking or openness to experience? *Psychology of Music, 21*, 73-77.
- Eysenck, S. B. G., Eysenck, H. J., & Barrett, P. (1985). A revised version of the psychoticism scale. *Personality and Individual Differences, 6*, 21-29.
- Fried, C. B. (1999). Who's afraid of rap: Differential reactions to music lyrics. *Journal of Applied Social Psychology, 29*, 705-721.
- Fried, C. B. (2003). Stereotypes of music fans: Are rap and heavy metal fans a danger to themselves or others? *Journal of Media Psychology, 8*, 1-27.

- Hargreaves, D. J. (2004). *Η αναπτυξιακή ψυχολογία της μουσικής* (μεταφ.-επιμ. Ε. Μαρκοπούλου) (εκδ. 1^η) (σελ. 142-188). Αθήνα: Εκδόσεις Fagotto.
- Ilari, B. S. (2002). Music perception and cognition in the first year of life. *Early Child Development and Care, 172*, 311-322.
- Kemp, A. E. (1996). *Psychology and personality of musicians. The Musical Temperament* (pp.121-138). New York: Oxford University Press.
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence. *Child Development, 59*, 135-146.
- Krenske, L., & McKay, J. (2000). "Hard and heavy": gender and power in heavy metal music subculture. *Gender, Place and Culture, 7*, 287-304.
- Krumhansl, C. L. (2000). Rhythm and pitch in music cognition. *Psychological Bulletin, 126*, 159-179.
- Krumhansl, C. L. (2002). Music: A link between cognition and emotion. *Current Directions in Psychological Science, 11*, 45-50.
- Καφέτσιος, Κ. (2003). Ενεργά μοντέλα δεσμού ενηλίκων και ψυχική υγεία: Επισκόπηση της περιοχής και προτάσεις για κλινική εφαρμογή και έρευνα. *Εγκέφαλος, 40*, 30-45.
- Lacourse, E., Claes, M., & Villeneuve, M. (2001). Heavy Metal Music and Adolescent Suicidal Risk. *Journal of Youth and Adolescence, 30*, 321-332.
- Lavy, M. M. (2001). *Emotion and the experience of listening to music. A framework for empirical research*. Unpublished doctoral dissertation, Jesus College, Cambridge.
- Little, P., & Zuckerman, M. (1986). Sensation seeking and music preferences. *Personality and Individual Differences, 7*, 575-577.
- McCown, W., Keiser, R., Mulhearn, S., & Williamson, D. (1997). The role of personality and gender in preference for exaggerated bass in music. *Personality and Individual Differences, 23*, 543-547.

- Mehl, M. R., & Pennebaker, J. W. (2003). The sounds of social life: A psychometric analysis of students' daily social environment and natural conversations. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*, 857-870.
- Mennon, V., Levitin D. J., Smith, B. K., Lembke, A., Kransnow, B. D., Glazer, D., Glover, G. H., & McAdams S. (2002). Neural correlates of timbre change in harmonic sounds. *NeuroImage, 17*, 1742-1754.
- Meyer, L. B. (1956). *Emotion and meaning in music* (pp. 1-42). Chicago: The University of Chicago Press.
- Myers, I. B., McCaulley, M. H., Quenk, N. L., & Hammer, A. L. (1998). *A guide to the development and use of the Myers-Briggs Type Indicator*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- North, A. C., & Hargreaves, D. J (1997). Liking, arousal potential, and the emotions expressed by music. *Scandinavian Journal of Psychology, 38*, 45-53.
- North, A. C., & Hargreaves, D. J (1999). Music and adolescent identity. *Music Education Research, 1*, 75-92.
- North, A. C., Hargreaves, D. J., & O' Neill, S. A. (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology, 70*, 255-272.
- Panksepp, J., & Bernatzky, G. (2002). Emotional sounds and the brain: the neuro-affective foundations of musical appreciation. *Behavioural Processes, 60*, 133-155.
- Pearson, J. L., & Dollinger, S. J. (2004). Music preference correlates of Jungian types. *Personality and Individual Differences, 36*, 1005-1008.
- Pervin, L. A., & John, O. P. (2001). *Θεωρίες Προσωπικότητας. Έρευνα και εφαρμογές* (μεταφ. Α. Αλεξανδροπούλου & Ε. Δασκαλοπούλου), (σελ. 305-341 και 346-354). Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ- Γιώργος Δαρδανός.
- Rawlings, D., Hodge, M., Shierr, D., & Dempsey, A. (1995). Toughmindedness and preference for musical excerpts, categories and triads. *Psychology of Music, 23*, 63-80.

- Rawlings, D., & Ciancarelli, V. (1997). Music preference and the Five- Factor Model of the NEO Personality Inventory. *Psychology of Music, 25*, 120-132.
- Rawlings, D, Barrantes i Vidal, N., & Furnham, A. (2000). Personality and aesthetic preference in Spain and England: two studies relating sensation seeking and openness to experience to liking for painting and music. *European Journal of Personality, 14*, 553-576.
- Rentfrow, P. J., & Gosling, S. D. (2003). The do re mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*, 1236-1256.
- Ritossa, D. A., & Rickard, N. S. (2004). The relative utility of 'pleasantness' and 'liking' dimensions in predicting the emotions expressed by music. *Psychology of Music, 32*, 5-22.
- Russell, J. A. (1980). A circumplex model of affect. *Journal of Personality and Social Psychology, 39*, 1161-1178.
- Schellenberg, E. G., & Trehub, S. E. (2003). Good pitch memory is widespread. *Psychological Science, 14*, 262-266.
- Scherer, K. R., & Zentner, M. R. (2001). Emotional effects of music: Production rules. In P. N. Juslin & J. A Sloboda (Ed.), *Music and emotion. Theory and research* (pp. 361-392). New York: Oxford University Press.
- Schmidt, L. A., & Trainor, L. J. (2001) Frontal brain electrical activity (EEG) distinguishes valence and intensity of musical emotions. *Cognition and Emotion, 15*, 487-500.
- Schmid, W., & Aldridge, D. (2004). Active music therapy in the treatment of multiple sclerosis patients: A matched control study. *Journal of Music Therapy, XLI*, 225-240.
- Sloboda, J. A., & Juslin, P. N. (2001). Psychological perspectives on music and emotion. In P. N. Juslin & J. A Sloboda (Ed.), *Music and emotion. Theory and research* (pp. 71-104). New York: Oxford University Press.

- Σταλίκας, Α., Τριλίβα, Σ., & Ρούσση, Π. (2002). *Τα ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα* (σελ.346-347 και 378-379). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σταλίκας, Α., Τριλίβα, Σ., & Ρούσση, Π. (in press). *Τα ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2001). Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *Journal of Social Psychology, 141*, 565-581.
- Tekman, H. G., & Hortaçsu, N. (2002). Music and social identity: Stylistic identification as a response to musical style. *International Journal of Psychology, 37*, 277-285.
- Took, K. S., & Weiss, D. S. (1994). The relationship between heavy metal and rap music and adolescent turmoil: real or artifact? *Adolescence, 29*, 613-623.
- Τσαούσης, Ι. (1999). Αναζητώντας τη δομή της προσωπικότητας: Το μοντέλο των πέντε παραγόντων. *Ψυχολογία, 6*, 88-103.
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS Scales. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*, 1063-1070.

Η εικόνα του εξώφυλλου αντλήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.aperfectworld.org/clipart/Music/clefs.gif>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αγαπητέ συμμετέχοντα/ ούσα στην έρευνα,

Το ερωτηματολόγιο που κρατάς στα χέρια σου αποτελεί μέρος έρευνας για τη μουσική που ακούν οι νέοι σήμερα.

Η συμμετοχή σου στην έρευνα με ειλικρινείς και σαφείς απαντήσεις θα βοηθήσουν πάρα πολύ στο έργο της έρευνας. Οι απαντήσεις σου σε όλες τις ερωτήσεις είναι εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας. Οι απαντήσεις σου είναι ανώνυμες.

Σε ευχαριστούμε θερμά για την συμμετοχή σου.

A. Δημογραφικά στοιχεία.

Φύλο: Γυναίκα ____ Άνδρας ____

Ηλικία: ____

Τόπος καταγωγής (Πόλη/Νομός/Χώρα): _____

Τμήμα/ Σχολή: _____ **Έτος φοίτησης:** 1^ο 2^ο 3^ο 4^ο επαν/γραφή

B. Μουσική Παιδεία.

1. Έχω κάνει στο παρελθόν μαθήματα μουσικής (εκτός σχολείου). Ναι ____ Όχι ____

Αν **ναι**, πόσα χρόνια (ή μήνες) έκανες μαθήματα; ____ χρόνια ____ μήνες

2. Κάνω τώρα μαθήματα μουσικής. Ναι ____ Όχι ____

3. Έχεις κάνει ή κάνεις τώρα μαθήματα σε **ωδείο**; Ναι ____ Όχι ____

Αν **ναι**, πόσα χρόνια (ή μήνες) έχεις κάνει ή κάνεις τώρα μαθήματα:

Στην θεωρία/αρμονία: ____ χρόνια ____ μήνες

Στην εκμάθηση μουσικού οργάνου: ____ χρόνια ____ μήνες

Γ. Μουσική ενασχόληση.

4. Παίζεις κάποιο/α μουσικό/α όργανο/α; Ναι ____ Όχι ____

Αν **ναι**, απάντησε και τις τρεις επόμενες ερωτήσεις. Αν **όχι** πήγαινε στην ερώτηση (5).

a) Ποιο/α μουσικό/α όργανα παίζεις; _____

b) Παίζεις: ερασιτεχνικά; ____ επαγγελματικά; ____

c) Πόσες ώρες την ημέρα παίζεις μουσική; _____

5. Ακούς μουσική; Ναι ____ Όχι ____

6. Πόσες ώρες την ημέρα ακούς μουσική; _____

Δ. Καταστάσεις και δραστηριότητες.

7. Με ευχαριστεί να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

8. Με χαλαρώνει να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

9. Η μουσική με κάνει να ονειροπολώ.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

10. Όταν θέλω να εκτονωθώ, ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

11. Μου αρέσει να ακούω μουσική μόνος/η μου.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

12. Μου αρέσει να ακούω μουσική με φίλους.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

13. Προτιμώ να ακούω μουσική στο σπίτι μου.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

14. Προτιμώ να ακούω μουσική με παρέα σε καφετέριες/ clubs.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

15. Περπατώντας, μου αρέσει να ακούω μουσική (walkman, discman).

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

16. Όταν βρίσκομαι σε αυτοκίνητο, θέλω να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

17. Όταν ταξιδεύω, με ευχαριστεί να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

18. Όταν αθλούμαι, μου αρέσει να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

19. Όταν διαβάζω, θέλω να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

20. Όταν εργάζομαι, θέλω να ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

21. Όταν κάνω διάφορες ασχολίες στο σπίτι (ή χόμπι), ακούω μουσική.

Καθόλου	λίγο	ούτε λίγο/ούτε πολύ	πολύ	πάρα πολύ
1	2	3	4	5

22. Μου αρέσει να ακούω ελληνική μουσική.
 Καθόλου 1 λίγο 2 ούτε λίγο/ούτε πολύ 3 πολύ 4 πάρα πολύ 5

23. Μου αρέσει να ακούω ξένη μουσική.
 Καθόλου 1 λίγο 2 ούτε λίγο/ούτε πολύ 3 πολύ 4 πάρα πολύ 5

E. Είδη μουσικής που προτιμώ.

24. Παρακάτω ακολουθούν 18 είδη μουσικής. Παρακαλούμε απαντήστε για όλα τα είδη, βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό που περιγράφει καλύτερα την προτίμησή σας (1= Δεν μου αρέσει καθόλου 5= Μου αρέσει πάρα πολύ).

Δεν μου αρέσει καθόλου 1 Μου αρέσει λίγο 2 Έτσι και έτσι 3 Μου αρέσει πολύ 4 Μου αρέσει πάρα πολύ 5

1) Λαϊκά	1	2	3	4	5
2) Ελληνική έντεχνη μουσική	1	2	3	4	5
3) Ελληνική ποπ μουσική	1	2	3	4	5
4) Ελληνική rock μουσική	1	2	3	4	5
5) Ελληνική παραδοσιακή μουσική (Νησιώτικα, Ηπειρώτικα, Κρητικά κ.λ.π.)	1	2	3	4	5
6) Ελληνική hip-hop/ rap μουσική	1	2	3	4	5
7) Ξένη ποπ μουσική	1	2	3	4	5
8) Ξένη rock μουσική	1	2	3	4	5
9) Heavy metal μουσική	1	2	3	4	5
10) Ξένη hip-hop/ rap μουσική	1	2	3	4	5
11) Ηλεκτρονική μουσική	1	2	3	4	5
12) Jazz μουσική	1	2	3	4	5
13) Κλασική μουσική	1	2	3	4	5
14) Χορευτική/ disco μουσική	1	2	3	4	5
15) Soul/ rhythm n' blues	1	2	3	4	5
16) Ethnic μουσική/ μουσική από άλλες κουλτούρες	1	2	3	4	5
17) Soundtracks (μουσική για ταινίες κινηματογράφου ή για t.v.)	1	2	3	4	5
18) Βυζαντινή μουσική	1	2	3	4	5

ΠΑΝΑΣ-Μ (brief)

Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που δείχνει πως αισθάνεσαι αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή σε κάθε ένα από τα παρακάτω επίθετα.

Συναίσθημα	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πολύ
Ενδιαφέρον	1	2	3	4	5
Προσεκτικός-ή	1	2	3	4	5
Σε Ετοιμότητα	1	2	3	4	5
Ενθουσιασμένος-η	1	2	3	4	5
Συνεπαρμένος-η	1	2	3	4	5
Με Έμπνευση	1	2	3	4	5
Περήφανος-η	1	2	3	4	5
Αποφασισμένος-ή	1	2	3	4	5
Δυνατός-η	1	2	3	4	5
Γεμάτος-η Ενέργεια	1	2	3	4	5
Δυστυχισμένος-η	1	2	3	4	5
Απογοητευμένος-η	1	2	3	4	5
Επιθετικός-η	1	2	3	4	5
Εκνευρισμένος-η	1	2	3	4	5
Φοβισμένος-η	1	2	3	4	5
Τρομαγμένος-η	1	2	3	4	5
Ντροπιασμένος-η	1	2	3	4	5
Ένοχος-η	1	2	3	4	5
Αγχωμένος-η	1	2	3	4	5
Ταραγμένος-η	1	2	3	4	5

Για κάθε μία από τις τέσσερις παραγράφους βάλτε σε ένα κύκλο τον αριθμό που εκφράζει καλύτερα πώς αισθάνεσαι για τον κάθε τύπο σχέσεων.

Δεν μου Ταιριάζει			Μου ταιριάζει αρκετά			Μου ταιριάζει πολύ
1	2	3	4	5	6	7

Α. Είναι εύκολο για μένα να εμπλέκομαι συναισθηματικά με άλλους ανθρώπους. Νοιώθω άνετα να εξαρτώμαι από αυτούς και εκείνοι να εξαρτώνται από μένα. Δεν ανησυχώ μήπως μείνω μόνος/η ή μήπως δεν με αποδεχτούν οι άλλοι.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Β. Νοιώθω άβολα να πλησιάζω τους άλλους. Θέλω συναισθηματικά στενές σχέσεις, αλλά μου είναι δύσκολο να εμπιστευτώ εντελώς τους άλλους ή να εξαρτηθώ από αυτούς. Ανησυχώ μήπως πληγωθώ εάν αφήσω τον εαυτό μου να συνδεθεί πολύ στενά με τους άλλους.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Γ. Συναισθηματικά, θέλω να συνδέομαι ολοκληρωτικά με τους άλλους αλλά συχνά διαπιστώνω πως οι άλλοι διστάζουν να με πλησιάσουν όσο θα ήθελα. Δεν νοιώθω άνετα χωρίς κοντινές σχέσεις αλλά μερικές φορές ανησυχώ μήπως οι άλλοι δεν εκτιμούν την αξία μου όσο εκτιμώ εγώ την δική τους.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Δ. Νοιώθω άνετα χωρίς στενές συναισθηματικές σχέσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μένα να νοιώθω ανεξάρτητος/η και προτιμώ να μην εξαρτώμαι από τους άλλους ή οι άλλοι να εξαρτώνται από μένα.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Για τον εαυτό μου ...

Σας παρακαλούμε, προτού ξεκινήσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου να διαβάσετε τις οδηγίες προσεκτικά. Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από 75 προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται στις διαστάσεις από τις οποίες συντίθεται η προσωπικότητα του κάθε ατόμου. Διαβάστε προσεκτικά την κάθε πρόταση, και προσπαθήστε να δώσετε την πρώτη απάντηση που σας έρχεται στο μυαλό, με απόλυτη ειλικρίνεια. Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις, καθώς ο κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός και αντιδρά με διαφορετικό τρόπο στις καταστάσεις.

Για κάθε πρόταση, υπάρχουν πέντε επιλογές, οι οποίες αντιστοιχούν σε αριθμούς από το 1 "διαφωνώ απόλυτα" μέχρι το 5 "συμφωνώ απόλυτα". Αφού διαβάσετε την κάθε πρόταση, βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις πέντε επιλογές, ανάλογα με το πόσο αυτή σας αντιπροσωπεύει ή όχι.

Πιο συγκεκριμένα:

Σημειώστε "1" όταν διαφωνείτε απόλυτα με την πρόταση ή όταν αυτή δεν σας αντιπροσωπεύει καθόλου.

Σημειώστε "2" όταν δεν τη θεωρείτε αντιπροσωπευτική, ή απλά διαφωνείτε.

Σημειώστε "3" όταν δεν μπορείτε να αποφασίσετε αν η πρόταση σας αντιπροσωπεύει ή όχι, ή όταν έχετε ουδέτερη στάση.

Σημειώστε "4" όταν η πρόταση τις περισσότερες φορές σας αντιπροσωπεύει ή όταν απλά συμφωνείτε μ' αυτή.

Σημειώστε "5" όταν η πρόταση σας αντιπροσωπεύει πλήρως ή όταν συμφωνείτε απόλυτα μ' αυτή.

1.	Πολύ συχνά αναλαμβάνω να οργανώσω τις δραστηριότητες της παρέας μου.	1	2	3	4	5
2.	Χάνω εύκολα την ηρεμία μου όταν κάτι μου πάει στραβά.	1	2	3	4	5
3.	Όταν αντιμετωπίζω μια κρίσιμη κατάσταση, συνήθως διατηρώ την ψυχραιμία μου.	1	2	3	4	5
4.	Πιστεύω ότι τα παραμύθια και οι φανταστικές ιστορίες είναι μόνο για τα παιδιά.	1	2	3	4	5
5.	Μου αρέσει να πηγαίνω σε μέρη που γίνονται καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (π.χ. εκθέσεις, κονσέρτα, κλπ.)	1	2	3	4	5
6.	Συνήθως εμπιστεύομαι τους άλλους ανθρώπους.	1	2	3	4	5
7.	Όταν κάποιος ζητά τη βοήθεια μου, σπεύδω να τον βοηθήσω εγκαταλείποντας οτιδήποτε κάνω εκείνη τη στιγμή.	1	2	3	4	5
8.	Είμαι ευάλωτος/η στους "πειρασμούς".	1	2	3	4	5
9.	Δυσκολεύομαι να μιλάω μπροστά σε μεγάλο ακροατήριο.	1	2	3	4	5
10.	Είμαι πολύ δραστήριο και ζωντανό άτομο.	1	2	3	4	5
11.	Γενικά, είμαι αισιόδοξο και χαρούμενο άτομο.	1	2	3	4	5
12.	Συνήθως διατηρώ την ψυχραιμία μου, ακόμη και όταν τα χρονικά περιθώρια στενεύουν.	1	2	3	4	5
13.	Εκνευρίζομαι πολύ εύκολα.	1	2	3	4	5
14.	Όταν βρίσκομαι σε κίνδυνο, συχνά πανικοβάλλομαι.	1	2	3	4	5
15.	Κουράζομαι να διαβάζω λογοτεχνικά βιβλία.	1	2	3	4	5
16.	Μου αρέσει πολύ να αναλύω φιλοσοφικά και υπαρξιακά	1	2	3	4	5

	θέματα.								
17.	Είμαι σίγουρος/η ότι υπάρχει μια μόνο αληθινή θρησκεία.	1	2	3	4	5			
18.	Συνήθως δυσκολεύομαι να πω όχι όταν κάποιος μου ζητά κάτι.	1	2	3	4	5			
19.	Μερικές φορές όταν βιάζομαι, κάνω μόνο τόση δουλειά όσο χρειάζεται για να “τα μπαλώσω”.	1	2	3	4	5			
20.	Μου αρέσει να βάζω στόχους στη ζωή μου και να εργάζομαι σκληρά για να τους πετύχω.	1	2	3	4	5			
21.	Πολύ συχνά οι άλλοι μου λένε ότι αντιδρώ με επιπολαιότητα.	1	2	3	4	5			
22.	Δύσκολα κάνω καινούργιους φίλους.	1	2	3	4	5			
23.	Συνήθως αποφεύγω τις δραστηριότητες που ακολουθούν γρήγορους ρυθμούς.	1	2	3	4	5			
24.	Συνήθως προσπαθώ να αποφεύγω ριψοκίνδυνες καταστάσεις.	1	2	3	4	5			
25.	Θεωρώ τον εαυτό μου ήρεμο άτομο.	1	2	3	4	5			
26.	Στεναχωριέμαι περισσότερες φορές απ’ ότι συνήθως οι περισσότεροι άνθρωποι	1	2	3	4	5			
27.	Μερικές φορές νιώθω τελείως ανίκανος/η να αντιμετωπίσω τις απαιτήσεις της ζωής.	1	2	3	4	5			
28.	Ενδιαφέρομαι για όλες τις μορφές τέχνης.	1	2	3	4	5			
29.	Πρέπει να ελέγχουμε τα συναισθήματά μας για να μπορούμε να σκεφτόμαστε καθαρά.	1	2	3	4	5			
30.	Τις περισσότερες φορές κάνω θετικές κρίσεις για τα άλλα άτομα.	1	2	3	4	5			
31.	Όταν κάποιος έχει ανάγκη, πάντοτε τον βοηθώ.	1	2	3	4	5			
32.	Όταν κάποιος μου φερθεί άσχημα, θα βρω κάποια στιγμή την κατάλληλη ευκαιρία και θα του το ανταποδώσω.	1	2	3	4	5			
33.	Προσπαθώ να βοηθώ τους φτωχούς και δυστυχημένους όσο περισσότερο μπορώ.	1	2	3	4	5			
34.	Συνήθως ολοκληρώνω οτιδήποτε αρχίζω.	1	2	3	4	5			
35.	Τις περισσότερες φορές το δωμάτιο μου είναι ακατάστατο.	1	2	3	4	5			
36.	Συχνά αναβάλλω για αύριο, πράγματα που έχω να κάνω σήμερα.	1	2	3	4	5			
37.	Γενικά, δεν αναλαμβάνω πολλές πρωτοβουλίες στη ζωή μου.	1	2	3	4	5			
38.	Μου αρέσει να ασχολούμαι με πολλές και διάφορες δραστηριότητες.	1	2	3	4	5			
39.	Μου αρέσει πάρα πολύ να γνωρίζω καινούργιους ανθρώπους.	1	2	3	4	5			
40.	Δεν είμαι διαχυτικό άτομο στις εκδηλώσεις μου.	1	2	3	4	5			
41.	Είμαι άτομο που αγχώνεται πολύ εύκολα.	1	2	3	4	5			
42.	Σπάνια νιώθω θλιψη ή κατάθλιψη.	1	2	3	4	5			
43.	Μερικές φορές παθαίνω κρίσεις πανικού.	1	2	3	4	5			
44.	Πιστεύω ότι η τέχνη είναι βαρετή.	1	2	3	4	5			
45.	Όσο πιο κοντά στις παραδοσιακές της αξίες παραμένει μια κοινωνία, τόσο πιο ηθική και σταθερή είναι.	1	2	3	4	5			
46.	Θεωρώ υποχρέωση μου να βοηθώ αυτούς που έχουν ανάγκη.	1	2	3	4	5			
47.	Οι άνθρωποι που με ξέρουν πιστεύουν ότι είμαι εργασιομανής.	1	2	3	4	5			
48.	Μερικές φορές δε δείχνω την απαραίτητη προσοχή που απαιτούν οι περιστάσεις.	1	2	3	4	5			
49.	Πολλοί άνθρωποι που με ξέρουν με χαρακτηρίζουν εξωστρεφή.	1	2	3	4	5			
50.	Είμαι άτομο που δεν αγχώνεται εύκολα.	1	2	3	4	5			
51.	Σπάνια χάνω την ψυχραιμία μου.	1	2	3	4	5			
52.	Τις περισσότερες φορές είμαι απαισιόδοξος/η.	1	2	3	4	5			

53.	Πιστεύω ότι δεν μπορεί να στηριχθεί κανείς πάνω σε ανθρώπους που συνηθίζουν να ονειροπολούν στη ζωή τους.	1	2	3	4	5
54.	Σπάνια δένομαι συναισθηματικά με άτομα, μέρη, ή αντικείμενα.	1	2	3	4	5
55.	Κερδίζει κανείς περισσότερα όταν εμπιστεύεται τους άλλους, παρά όταν είναι καχύποπτος/η απέναντι τους.	1	2	3	4	5
56.	Όταν κάποιος μου μιλήσει άσχημα, το ξεχνάω εύκολα.	1	2	3	4	5
57.	Συγκινούμαι πολύ εύκολα από τον ανθρώπινο πόνο.	1	2	3	4	5
58.	Θέλω να είμαι απόλυτα ακριβής και συνεπής σε όλες μου τις ενέργειες.	1	2	3	4	5
59.	Όταν κάποια δραστηριότητα είναι πολύ δύσκολη, συχνά απογοητεύομαι και τελικά την εγκαταλείπω.	1	2	3	4	5
60.	Είμαι γνωστός/ή για τη σοβαρότητα που με διακρίνει στη λήψη αποφάσεων.	1	2	3	4	5
61.	Όταν βρίσκομαι σε μία παρέα, συνήθως ξεκινώ τη συζήτηση.	1	2	3	4	5
62.	Συνήθως αφήνω κάποιον άλλο να αναλάβει υπεύθυνη θέση σε κάποια οργάνωση, στην οποία είμαι μέλος.	1	2	3	4	5
63.	Νιώθω ότι έχω τις δυνατότητες να επιτύχω πολύ σπουδαία πράγματα στη ζωή μου.	1	2	3	4	5
64.	Είναι φορές που πιστεύω ότι όλα μου πάνε στραβά.	1	2	3	4	5
65.	Δεν μου αρέσει να ονειροπολώ γιατί πιστεύω ότι είναι χάσιμο χρόνου.	1	2	3	4	5
66.	Πιστεύω ότι είμαι άτομο που εκτιμά την τέχνη.	1	2	3	4	5
67.	Ο δυνατός άνθρωπος δε δείχνει τη συγκίνηση και τα συναισθήματα του μπροστά σε άλλους.	1	2	3	4	5
68.	Οι θρησκευτικές αρχές και αξίες δεν πρέπει να αμφισβητούνται.	1	2	3	4	5
69.	Πολλοί πιστεύουν, ότι έχω πάντοτε μια καλή κουβέντα να πω για κάθε άνθρωπο που ξέρω.	1	2	3	4	5
70.	Πολλοί άνθρωποι κάνουν λάθος αν πιστεύουν ότι είμαι εγωιστής/τρια.	1	2	3	4	5
71.	Δεν μου αρέσει να εκδικούμαι τους άλλους, ακόμη και όταν με έχουν βλάψει.	1	2	3	4	5
72.	Προτιμώ να επαινώ τους άλλους, παρά τον εαυτό μου.	1	2	3	4	5
73.	Με οπδῆποτε και αν ασχολούμαι, θέλω να το κάνω τέλεια.	1	2	3	4	5
74.	Όταν ασχολούμαι με κάτι, αφοσιώνομαι τελείως σ' αυτό μέχρι να το ολοκληρώσω.	1	2	3	4	5
75.	Είμαι άτομο που κατευθύνεται περισσότερο από τις ορμές και τις επιθυμίες του, παρά από τη λογική.	1	2	3	4	5